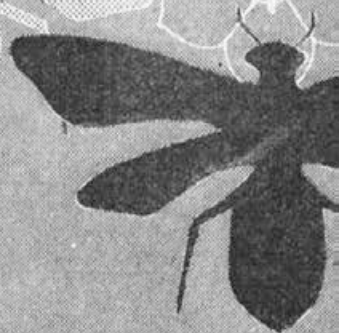

5-6

1955

SLOVENSKI

ČEBELAR

VSEBINA

F. C.: Ob desetletnici osvoboditve	97
Ing. T. Prešeren: V ameriški »tovarni za matice«	100
Manko Golar: Vabilo (Pesem)	105
Leopold Zor: Dvospolne čebele (Nadaljevanje)	104
Virmašan: Svojejavni roj	109
Abrez: Raskav panj	111
L. Č.: Čebelarstvo v Italiji	112
Deset let dela za razvoj slovenskega čebelarstva	114
Vladimir Martelanc: Deseta obletnica satnišnice na osvobojenem ozemlju v Beli krajini	121
Adam Kehrle: Po sledi za najboljšimi čebeljimi plemeni (Nadaljevanje)	125

OPAZOVALNICE

Vodnik-Skrk: Poročilo opazovalnih postaj za čebelarstvo leto 1953/54	130
Poročilo za marec in april	133

MALI KRUEK

Slabo se mi je obneslo — Zakaj taka razlika med donosom slabe in močne družine — 2. vseslovenski čebelarski kongres — Vreme in čebele v letošnji zimi in pomladi — Pašne razmere na Vidmu ob Savi — Pršičavost — Nova knjiga o čebeljih boleznih — Gellée Royale — Čudovit učinek matičnega mlečka	156
--	-----

NASA ORGANIZACIJA

Poročilo o IV. rednem občnem zboru Z. Č. D. S.	139
Zanimiv občni zbor	141
Dopisi: Čebelarska družina Preserje pri Borovnici — Čebelarsko društvo Gornja Radgona — Čebelarsko predavanje v Ponovičah — Redek jubilej — Zahvala	143

List izhaja v začetku vsakega drugega meseca. Izdaja ga »Zveza čebel. društev« v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28. Tiska Triglavsko tiskarna v Ljubljani. Odgovorni urednik Vlado Rojec. Letna naročnina za člane 300 din, za nečlane in inozemstvo 450 din. Posamezna številka stane 45 din. Številka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 601-T-1077

MEDEX

TELEFON 31-545, 30-599

Z A D R U Z N O
T R G O V S K O
P O D J E T J E

LJUBLJANA, CIGALETOVA 3/1

Vas poceni oskrbi
z vsemi potrebščinami
za Vaše čebelarstvo

Odkupuje vosek in med
po ugodnih cenah

Predelava vosek v satnice
po ceni din 120—
za kg predelanih satnic

Prodaja satnice
po din 120— za kg

Voščine sprejemamo v kuho
le do 15. junija 1955

Kuha voščin 1 kg din 30—

REGRESNE CENE NEKATERIH
NAJVAŽNEJSIH POTREBŠČIN:

Až-panj na 10 satov . . .	3.900.—
Až-panj na 9 satov . . .	3.250.—
Až-panj — eksportni . . .	2.000.—
Tehtnice za pod panj . . .	5.700.—
Tehtnice za v panj . . .	6.300.—
Satniki	15 —
Luknjači	1.000.—
Kozice	420.—
Strgulje	140.—
Stojalo za zbij. okvirov . . .	380.—
Sipalnik lesen	280.—
Sipalnik lijkasti	1.000.—
Sipalnik Stojković	1.200.—
Točila	16.000.—
Gonila za točila	2.100.—
Odtočne šture	420.—
Pitalniki pločevinasti	200.—
Pitalniki lesenitni	170.—
Kvačice	200.—
Zična mreža pocinkana	570.—
Zična mreža črna	400.—
Matična rešetka	1.000.—
Prečne zapore	25 —
Kadilniki	470.—
Čebelarke kape navad.	300.—
Čebel. kape z ustnikom	320.—
Čebelarke kape žimnate	340.—
Čebel. klobuki s pajčol.	600.—
Koši za točila na 3 sate	2.600.—
Koši za točila na 4 sate	2.800.—
Sita enojna	500.—
Sita dvojna	800.—
Stojalo za odkrivanje	1.300.—

*Obiščite našo prodajalno „Čebelarno“ na Miklošičevi cesti 28,
kjer boste postreženi z vsem, kar potrebujete v novi sezoni*

UVOZ IN TRGOVINA NA DEBELO

- Za motorna vozila vseh vrst
- rezervne dele za motorna vozila
- avtogume
- splošni in elektromaterial
- avtomobilsko orodje in pribor
- dvokolesa in rezervne dele za dvokolesa
- gradbene stroje

LJUBLJANA, VOŠNJAKOVA 10 b

**S
L
O
V
E
N
I
J
A
A
V
T
O**

OB DESETLETNICI OSVOBODITVE

F. C.

Hudi so bili časi okupacije. Tujec se je šopiril po naši domovini, streljal talce, onečaščal naša dekleta, požigal naše domove, teptal našo kulturo in zatiral živo besedo našega materinega jezika. Toda kljub vsem grozodejstvom in preganjanjem naši narodi niso klonili. Zavedali so se, da svoboda ni sad, ki pade, ko dozori, sam z drevesa, zavedali so se, da si je treba svobodo priboriti in zanjo doprinesiti tudi žrtve. Tako rekoč čez noč so bili ustanovljeni v raznih krajih prvi odbori Osvobodilne fronte, v gozdovih pa so se začeli formirati partizanski odredi. Uporniško gibanje je zavzemalo čedalje večji obseg. In tedaj se je prvič med temi uporniki pojavilo ime Tito. Takrat še marsikdo ni vedel, kaj pomeni to ime in koga z njim nazivajo. Celo najagilnejši aktivisti niso znali spočetka povedati nič drugega kakor to, da je Tito za vso Jugoslavijo vrhovni poveljnik narodnega osvobodilnega gibanja. Ljudstvo, ki je z vnemo podpiralo to gibanje, je željno pričakovalo trenutka, ko bo moglo hrabrega voditelja pozdraviti v svoji sredi. Njegov svetel lik mu je bil vedno pred očmi. In bolj ko je okupator divjal, bolj ko so domači plačanci brodili po krvi lastnih

bratov in sester, bolj se je oklepalo ljudstvo Titovega imena. To ime je postalo zanj svetinja, simbol borbe na življenje in smrt, simbol borbe za svobodo.

Če se je med okupacijo komu posrečilo, da je prišel na Dolenjsko in se tam sestal s partizani, je takoj spoznal, kaj pomeni zanje Tito. Nikoli ga niso videli, pa so vendar govorili o njem s ponosom in ognjem v očeh. Vedeli so, da je bil on tisti, ki je prvotno neznatne uporniške skupine združil v regularne vojaške edinice, ki je povezal preproste partizanske odrede v brigade, brigade v divizije itd. — skratka ustvaril narodno osvobodilno vojsko. In ta vojska je zadajala sovražniku čedalje hujše udarce. Letos je minilo deset let, odkar so njene sile popolnoma strle sovražnikov odpor in temeljito obračunale z vso fašistično navlako. V maju smo praznovali obletnico velikih dni, ko smo dokončno strli jarem suženjstva, ko se je jugoslovanskim narodom razcvetela najlepša pomlad, kar jih je zaznamovala njihova zgodovina.

Tisto pomlad pred desetimi leti je IV. armada skoraj nezadržano prodirala ob jadranski obali proti Trstu, III. armada pa od Zagreba proti Sloveniji. Razbijali in razoroževali sta nemške divizije, ki so se umikale z Balkana. 1. maja je padel Trst, 9. maja je bila osvobojena Ljubljana, 5. maja 1945 je v Ajdovščini sestavil Boris Kidrič prvo slovensko vlado, ki se je 10. maja predstavila radostnim Ljubljančanom. Na balkonu univerze jo je v imenu ljubljanskega prebivalstva toplo pozdravil pesnik Oton Župančič.

Borbe pa s tem še niso bile končane. Na Štajerskem je bilo še polno sovražnih čet, a s Hrvatske se je tjakaj valila nemška glavčina, močna vojska, ki je štela okrog 300.000 mož in je bila do zob oborožena. V njej so bili redni nemški vojaki, esesovci, vlasovci, četniki, ustaši, domobranci in razni drugi plačanci, ki jih je izpljunila osvobujoča se domovina. Nameravali so se prebiti na Koroško in se tamkaj predati Angležem. Jugoslovanske enote so dobile povelje, da jih za vsako ceno zadrže in razorože. Po hudih bojih, v katerih je padlo mnogo naših borcev, se jim je to končno le posrečilo. 15. maja je bil očiščen sovražne svojati poslednji košček jugoslovanskega ozemlja in ljudstvo je z zmagoslavnicami in pesmimi proslavljalo svoj največji praznik.

Nepopisna radost je zavladala vsepovsod. Polagoma pa je začela srečo, ki je v tistem prvem navdušenju zameglila trezen pogled, kaliti kruta stvarnost. Kamorkoli si se ozrl, povsod ruševine, požgani domovi,

neobdelana polja... Toda naši narodi tudi ob tej priliki niso klonili. Z isto odločnostjo, s katero so se uprli okupatorju, so se lotili obnove domovine. S Titom na čelu so se vrgli v novo borbo, v borbo za gospodarsko konsolidacijo in socialistično ureditev države. Ljudje so pozabili na nekdanje narodnostne razprtije, ki jih v prejšnji Jugoslaviji niso znali odstraniti, in z zaupanjem sledili svojemu velikemu voditelju in prvoboritelju, maršalu Titu.

Hvaležni moramo biti usodi, da nam je na vodilno mesto postavila moža takih sposobnosti, kot jih ima maršal Tito. S ponosom zremo nanj saj je s svojo odločno in trezno politiko pridobil naši državi toliko ugleda, kot ga nikdar poprej ni imela. Prav s takim ponosom pa zremo tudi na komunistično partijo, ki ga je vzgojila in izoblikovala najmarkantnejše poteze njegovega značaja.

Komunistična partija je že dolgo pred vojno pripravljala ljudstvo na odločilen spopad s fašizmom in domačo buržoazijo. Njena zasluga je, da težnje te buržoazije po vzpostavitvi predvojnega stanja v Jugoslaviji niso našle opore v naših ljudskih množicah. Po zlomu stare Jugoslavije je stopila na čelo njenih narodov. Danes usmerja vse njih delo za nadaljnji gospodarski procvit in družbeni napredek naše države. »Zveza komunistov in Socialistična zveza ljudstva Jugoslavije,« pravi sam Tito, »sta množični vodilni organizaciji naše socialistične dežele, ki v našem notranjem razvoju vplivata na pravilno uporabo socialističnih načel, to se pravi, na pravilni razvoj graditve socializma v naši državi. Pri zunanji politiki lahko delujeta in bosta delovali, kot smo že večkrat poudarili, v smeri ohranitve miru, boja zoper vojno in za mirno koeksistenco med narodi. Zveza komunistov in Socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije bosta vedno podpirali socialistične in progresivne sile na svetu, vendar se bosta strogo držali načela nevmešavanja v notranje zadeve katerekoli druge dežele.«

Ko se po desetih letih oziramo nazaj na žalostne čase narodnih osvobodilnih bojev in na uspehe, ki smo jih po vojni dosegli doma in v mednarodnem svetu, pa nikakor ne smemo pozabiti nešteti znanih in nezanih junakov, ki so žrtvovali svoja življenja za blaginjo in lepšo bodočnost naše domovine. Njih požrtvovalnost naj bo svetel vzgled sedanjim rodovom, naj utrjuje v njih domovinsko ljubezen ter jih podžiga k novim naporom za izgradnjo socialistične skupnosti, ki bo odpravila vsa trenja med narodi in jim zagotovila tako zaželeni svetovni mir.

V AMERIŠKI »TOVARNI ZA MATICE«

ING. T. PREŠEREN

Ko sem se v preteklem letu mudil v ZDA, da bi se seznanil z varstvom rastlin pred boleznimi in škodljivci v tej kmetijsko napredni deželi, sem imel priliko, da sem obiskal eno največjih podjetij za vzrejo matic. Ker bo to gotovo zanimalo tudi slovenske čebelarje, sem se odločil, da pobrskam po svojem potnem dnevniku in napišem nekaj vtisov o tem obisku.

Po daljšem bivanju v severnih državah ZDA smo krenili proti jugu. Naš cilj je bila država Alabama, v kateri je naš program predvideval 3 tedne bivanja. Čeprav se nam je obetala tropska vročina

Plemenilna postaja Mr. Harrella (Foto: Prešeren)

(bilo je v začetku julija), nas je Jug le privlačil, ker smo vedeli, da bomo spoznali popolnoma nove pokrajine, z njihovimi značilnimi kulturami, ljudmi in običaji...

12. julija 1955 smo prispeli v manjše mesto Auburn, ki naj bi bilo naš »glavni stan« v tej državi. Na postaji so nas pričakovali profesorji in asistentje poljedelske fakultete ter nas prijazno sprejeli. Vkrkali so nas in našo prtljago v svoje avtomobile ter nas zapeljali v hotel.

Kot naš strokovni vodja za državo Alabama je bil določen profesor F. E. Guyton, profesor entomologije na tamkajšni poljedelski fakulteti. Že v začetku nam je povedal, da je ne samo profesor, temveč

tudi navdušen ribič in čebelar in da nam bo po možnosti in, v kolikor nas bo zanimalo, popeljal tudi k ribnikom in čebelnjakom.

25. julija natančno ob 5. uri zjutraj smo se z udobnim avtobusom odpravili na trodnevni izlet proti jugovzhodu v smeri Floride. Dež, ki je lil ves prejšnji dan ter prijetno ohladil ozračje, je ponehaval in na obzorju se je pričelo jasni. Profesor Guyton, ki je bil videti s svojimi šestimi križi še vedno zelo mladeniški, se je za ta izlet oborožil s tropsko čelado in našel precej posnemalcev. Zbijal je šale na račun čebel in čebelarjev ter nam deklamiral dolgo šaljivo pesem o matici. Naš prvi cilj je bilo naselje Hayneville, kjer naj bi si ogledali »komercialno proizvodnjo matic«, kot je bilo napisano v našem programu.

Delovni prostori na plemenilni postaji (Foto: Prešeren)

Po precej dolgi vožnji smo se ustavili na široki asfaltirani cesti v borovem gozdičku. Na cesti sta stala dva luksuzna avtomobila in, ko smo izstopili, nas je pozdravil Mr. W. E. Harrell, lastnik »tovarne za matice«.

Mr. Harrell vzreja matice izključno za prodajo. Svoje podjetje je osnoval leta 1920. Ima 2 večji zemljišči, eno tu v Hayneville-u, ki meri 4 akre (1 akra = 0,4 ha) in eno nekaj kilometrov dalje odtod, veliko 3 akre. Obe sta pravzaprav borova gozdička in, kot nam je povedal, njegova »glavna objekta«. Poleg tega ima še 78 manjših objektov ali izpostav, kot jih je imenoval. Pri njem je zaposlenih 13 čebelarjev.

Po trije delajo na dveh glavnih objektih, ostalih sedem pa je zaposlenih na izpostavah, ki so raztresene po deželi do Floride. Administracijo in komercialne posle vodi sam s svojo ženo.

Skozi ves gozd se raztezajo vrste tipičnih ameriških panjev, po vsem gozdu pa so v enakomernih presledkih razmeščeni manjši panji za vzrejo matic, 650 po številu. V gozdu sta še 2 zgradbi: prav majhna kabina z velikimi okni in majhna baraka. V kabini dela čebelar-specialist, baraka pa je deloma skladišče, deloma prostor za odpremljanje matic in rojev. Okrog 700 m od tod je krmilno korito, v katerega nalijejo vsako jutro sirup, ki ga pripravijo iz 100 galon vode (1 galona je 3,8 litra) in 100 funtov sladkorja (1 funt = 0,45 kg). To je vsa »tovarna«. Sosednji objekt je prav tako urejen kot ta.

Glavni posel opravlja čebelar-specialist v svoji kabini. Na letvice vzrejnega satnika pritrjuje umetne matičnike, ki jih je napravil z oblikovalom. V te matične lončke prenaša po 2 dni stare ličinke, vsaki pa da nekoliko mlečka. Takšne letvice postavi za 24 ur v rednika, v katerem čebele lončke izpopolnijo. Nato jih prenesejo v tako imenovane »finishing« panje, kjer ostanejo 10 dni. Enajsti dan se matice poležejo in pridejo v plemenilnike. Navadno že čez 3 dni se matice spraše in čez 3 dni potem prično leči jajčeca.

Glavna sezona v tej »tovarni« se prične vsako leto 9. aprila in traja do sredine maja. Ob našem obisku je šla produkcija matic že proti koncu; v obeh glavnih objektih so dobili le še 250 matic dnevno.

Glede na želje kupcev razpošiljajo matice različno. Odpošljejo lahko samo matico z nekaj čebelami ali pa matico z rojem, težkim 2—4 funte. Zanimali smo se za cene. Mr. Harrell je v tem letu prodajal matice po \$ 0,80, 2 funta težke roje po \$ 3,75, 3 funte težke roje po \$ 4,75 in 4 funte težke roje po \$ 5,75. Razpošlje pa vsako leto okrog 40—50.000 matic in 8—10.000 rojev. Zaupal nam je tudi, da ima letno okrog 75.000 dolarjev dohodkov.

Njegove čebele so italijanske pasme. Prodaja jih v vse države ZDA, v Kanado ter celo v Evropo in Azijo. Razen v ZDA jih proda največ v Kanado, kjer čebelarji vsako jesen uničijo večino svojih družin ter vsako leto začno čebelariti z novimi.

Pri njem zaposleni čebelarji imajo dovolj dela tudi izven sezone. Pripravljajo embalažo za razpošiljanje matic in rojev ter pomagajo pri prevažanju čebeljih družin, ki jih posojajo farmerjem, posebno proizvajalcem agrumov v Floridi za opravevanje cvetja. Ko je omenil, da dobi od vsake izposojene družine 5—8 dolarjev, ga je nekdo vprašal, če se farmerjem izplača takšen izdatek. Takoj nam je po-

stregel z ugotovitvami nekega farmarja, ki se ukvarja s proizvodnjo semena rdeče detelje. Te podatke sem uredil v sledečo tabelo:

Poizkusna parcela	I.	II.	III.
Pridelek semena na 1 aker — s čebelami . .	540 funtov	601 funt	575 funtov
Pridelek semena na 1 aker — brez čebel . .	156 funtov	92 funtov	40 funtov
Čebele so povišale pridelek za	384 funtov ali 244 %	509 funtov ali 552 %	535 funtov ali 1327 %
Število čebel. družin, preračunano na 1 aker .	0,6	2	5,3

Poizkus je farmar napravil skupno z uslužbenci kmetijske pospeševalne službe leta 1951. Rezultati so jasno pokazali, da je »najemnina« za čebele v primerjavi s povišanjem pridelka zelo nizka.

Mr. Harrell nas je za slovo pogostil z medom v satju in ohlajenim mlekom, ki nam je vsem prijalo, kajti med našim ogledovanjem in pogovori je sonce popolnoma razgnalo oblake ter nam z vso silo sušilo grla. Naš profesor si je posadil na glavo tropsko čelado, pogledal na uro in nam sporočil, da je po »programu določeni čas« ravnokar pretekel. Seveda smo se na ta opomin takoj poslovili od prijaznega »čebelarja-tovarnarja« in zavzeli svoja mesta v avtobusu.

Tisti dan smo obiskali še večjo poskusno farmo, noč pa nas je zatekla v udobnem hotelu ob obali Mehiškega zaliva.

VABILO

MANKO GOLAR

Oj, sestre, oj sestre, čebelice zlate,
povabljene k sladkim ste rožicam v svate!
Pretkane so s cvetjem poljane — — —
in kamor vse sončece kane,
so čašice hipoma polne medicine . . .
Le pridite v svate v poljano, sestrice,
saj kupa je polna do roba prav vsaka!
Le pridite! Tratica težko vas čaka!
Tam miza je s pisanim prtom pokrita
in rosa srebrna med cvetjem razlita.
Hitite, čebelice! Vabi vas cvetje,
medica je zlata kot mlado poletje. — — —
Že vsuli so svatje se drobni v poljano
in s šumom zbudili marjetko zaspano.

DVOSPOLNE ČEBELE

LEOPOLD ZOR

Vprašanja o nastanku dvospolnikov so se lotili mnogi raziskovalci in nanj po svoje odgovorili — eni z bolj, drugi z manj verjetnimi domnevami in razlagami, dokler ni temu ali onemu uspelo, da je prodril v bistvo problema in ga zadovoljivo rešil. Naša nadaljnja izvajanja nikakor ne bodo lahko umljiva. Zato vam bo potrebna precejšnja mera zbranosti in potrpežljivosti, da jih boste obvladali. Je pač težko prikazati zapleten biološki problem tako, da bo vsakomur umljiv.

Preden bomo začeli razpravljati o nastanku dvospolnikov, se moramo vsaj v grobih obrisih seznaniti z nastankom oziroma razvojem normalnih osebkov. Pri oploditvi se spoji ženska spolna celica ali jajčece z moško spolno celico ali spermatozoidom v spojek ali zigoto (v oplojeno jajčno celico). Najvažnejši del vsake spolne celice pa je jedro, to je majhno okroglo telesce z zapleteno strukturo. Bistvo oplodnje je pravzaprav spojitvev jajčnega jedra s spermatozoidovim jedrom v enotno jedro. Oplodjena jajčna celica se takoj začne deliti. Iz ene nastane dve, iz dveh 4, 8, 16 itd. V čebeljem jajčecu se nastale celice razporede ob notranji strani jajčne lupine in tvorijo tako imenovano periblastulo; pri mnogih drugih bitjih pa ostanejo od vsega početka skupaj. V nadaljnjem razvoju se izoblikujejo tkiva in organi. Izjemoma se razvije organizem lahko tudi iz ene same spolne celice, to se pravi, brez oploditve. Klasičen primer za to imamo zopet pri čebeli. Nam vsem je znano, da se trotje razvijejo iz neoplojenih jajčec (partenogeneza).

V celičnih jedrih lahko v času delitve opazujemo posebne petljaste tvorbe — kromosome (chroma — barva, soma — telo). Število kromosomov je za vsako vrsto organizmov določeno in stalno ter predstavlja njeno značilno lastnost. Tako ima na primer znana vinska mušica ali drozofila v zrelih spolnih celicah 4 kromosome (enojno število), v vseh ostalih, to je v telesnih celicah pa 8 kromosomov (dvojno število). Človek ima v spolnih celicah 24 kromosomov, v ostalih celicah pa 48. Za čebelo veljajo števila 32 in 16 itd.

Človek se upravičeno sprašuje, od kod in zakaj to nesoglasje v številu kromosomov med spolnimi in telesnimi celicami. Ali ima to dejstvo morda kak globlji pomen, ali je le slepa igra narave? Pri oploditvi se spojita jedri obeh spolnih celic v novo jedro, ki ima sedaj dvojno število kromosomov. Pri drozofili je v takem jedru, kakor smo že povedali, 8 kromosomov (slika 9): ena garnitura kromosomov izvira od samice, druga od samca. Razvijajoči se osebek ima zato v svojih celicah

dvojno število kromosomov. Če pa bi tudi spolne celice tega osebkca imele dvojno število kromosomov v jedru, bi njegovi potomci imeli v celičnih jedrih po vrsti 16, 32, 64 itd. kromosomov. Število kromosomov bi v nekaj generacijah ogromno naraslo, kar bi bil pravi organski nesmisel. Zato je že znameniti biolog Weismann (1887) teoretično predpostavljal, da mora nekje v organizmu priti do zmanjšanja ali redukcije števila kromosomov. In res so pozneje odkrili pri nastajanju ali zorenju spolnih celic posebno delitev (redukcijsko delitev), pri kateri se število kromosomov zmanjša na polovico. Zato imajo zrele spolne celice enojno število kromosomov. To nam je potrebno vedeti, da bomo pozneje laže razumeli razlago o nastanku dvospolnikov.

V času prvih najdb teh čudnih bitij in še pozneje so si kaj naivno, toda morda tem bolj slikovito predstavljali njihov nastanek. Bili so

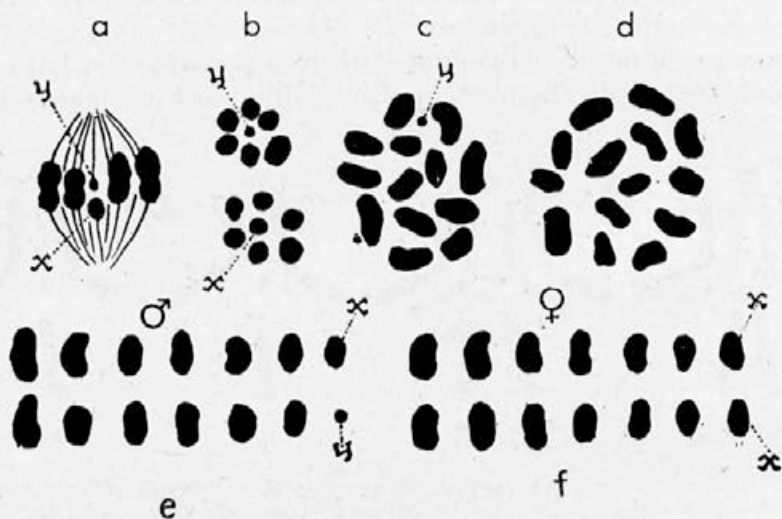

Slika 9. Kromosomske garniture pri vinski mušici: *A* v telesnih celicah samice in samca, *B* v spolnih celicah po redukcijski delitvi. V vseh jajčecih je enojna garnitura *a*; od spermatozoidov jih ima polovica garnituro *a*, druga polovica garnituro *b*

mnenja, da nastane dvospolni metulj tako, da se zapredeta dve gosenci različnega spola v skupnem kokonu in se v njem spojita v eno samobubo, iz katere se potem razvije na pol moški, na pol ženski metulj — dvospolnik. Pri čebeli je še ta posebnost, da se iz neoplojenega jajčeca razvije trot, iz oplojenega pa samica. To dejstvo je nekatere privedlo na tole misel: dvospolna čebela nastane tako, da se dve jajčni celici obdasta z istim ovojem, od teh se le ena oplodi, hkrati pa se obe med seboj zlijeta v navidezno enoto. Tako dvojno jajčece se začne razvijati v dvospolno bitje. Korak naprej je bil storjen, ko so to stvar posplošili in menili, da nastane dvospolnik prav tako, če se zlijeta spolno različno zasnovani jajčeci, od katerih bi eno pod normalnimi pogoji dalo samca, drugo pa samico. Posledica razvoja takšnega jajčeca bo seveda tudi dvospolnik. Moramo priznati, da je taka razlaga zelo dosledna in obenem nazorna in, v kolikor je zlitje jajčec pri nekaterih živalih stvarno

dokazano, celo znanstveno vzdržna. Končno so opustili naziranje o nastanku dvospolnikov iz dveh zlitih jajčec (dvojna jajčeca) in prenesli možnost za izoblikovanje dvospolnikov na eno samo jajčece, ne da bi imeli sprva za to domnevo kako stvarno podlago. Pozneje so vzniknile tudi o tem jasnejše predstave, in sicer zopet v zvezi s čebelo.

Če iz oplojenega jajčeca nastane ženska čebela delavka, iz neoplojenega pa trot, je po vsej verjetnosti iskati vzroke nastanka dvospolnikov v motnjah pri procesu oplodnje. Kakšne motnje naj bi bile vzrok, da se iz čebeljega jajčeca lahko razvije dvospolnik? Od domneve, da je

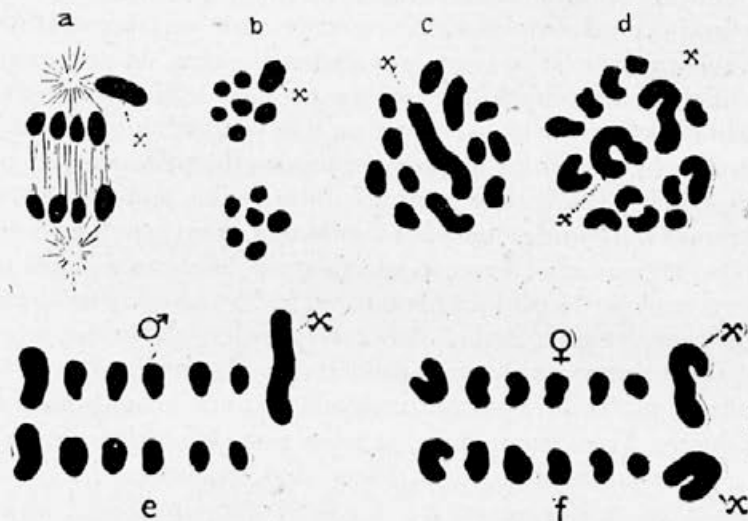

Slika 10. Kromosomske garniture pri stenici *Lygaeus turcicus*. a redukcijska delitev; b haploidna (enojna) moška in ženska garnitura; c, e diploidna (dvojna) moška garnitura; d, f diploidna ženska garnitura

potrebno vedno večje in določeno število spermatozoidov za nastanek ženskega spola, so se povzpeli do zamisli, da dobe v primeru, ko teh ni zadosti, žensko zasnovo le posamezni deli jajčeca, ostali deli jajčeca pa ostanejo moško zasnovani. Ni treba posebej pojasnjevati, kako nam je po tej koncepciji razumeti nastanek dvospolnih čebel. Spet drugo mnenje pripisuje jajčecu potencialno zasnovo moškega spola, spermatozoidu pa potencialno zasnovo ženskega spola. Po oploditvi se začne v čebeljem jajčecu razvijati samo spermatozoid in zato nastane čebela ženskega spola. Če pa se kdaj začeta v oplojenem jajčecu razvijati istočasno drug zraven drugega moško zasnovano jajčece in žensko zasnovan spermatozoid, bo nastali organizem sestavljen iz moške in ženske polovice — bo torej dvospolnik.

Novo in poslednje obdobje v prizadevanju raziskovalcev, da razvozlajo vprašanje o nastanku dvospolnikov, je nastopilo z odkritjem tako imenovanih spolnih kromosomov. Spolni kromosomi so z drugimi kromosomi vred v celičnih jedrih, njihova funkcija pa je v zvezi z določitvijo spola. Od tod tudi njihovo ime.

Ko so začeli znanstveniki natančneje proučevati kromosome pri različnih živalskih vrstah, so ugotovili, da niso kromosomske garniture samcev in samic povsem enake. To dejstvo je postavilo vprašanje o določitvi ali determinaciji spola v novo luč in pripomoglo k njegovi

Slika 11. Kromosomske garniture pri stenici *Protenor belfragei*. a redukcijska delitev; b haploidna ženska in moška garnitura; c, e diploidna moška garnitura; d, f diploidna ženska garnitura

uspešni rešitvi. Neenakost kromosomskih garnitur in bistvo določitve spola bomo obravnavali najprej na vinski mušici, ki se je izkazala zelo primerna za mnoga genetična raziskovanja. Pokazati hočemo, kaj odloča o tem, da se iz na videz enakih jajčec in spermatozoidov razvije po oploditvi samec ali samica. Ogledali si bomo torej tisti mehanizem spolnih kromosomov, na podalgi katerega so bile postavljene moderne in edino vzdržne teorije o nastanku dvospolnikov.

Vemo, da je število kromosomov v spolnih celicah enojno (haploidno), v telesnih celicah pa dvojno (diploidno). Oglejmo si kromosomski garnituri samca in samice pri vinski mušici (slika 9 A!). Med osmimi kromosomi, ki so razporejeni v parih (4 pari), sta spodnja dva pri

obeh spolih posebej označena s črkami x in y (iks in ipsilon); od teh dveh ima kromosom y pri samcu posebno obliko. Razlika med obema kromosomskima garniturama je potemtakem v enem samem samčevem kromosomu in prav ta kromosom je značilen za moški spol. Kromosome x in y imenujemo spolne kromosome. Kakor je razvidno, ima samica v telesnih celicah 6 navadnih kromosomov (3 pari) in 2 kromosoma x, samec pa 6 navadnih kromosomov (3 pari), 1 kromosom x in 1 kromosom y. Pri nastajanju spolnih celic iz navadnih telesnih celic pa se število kromosomov zmanjša na polovico; iz dvojnega števila dobimo enojno število kromosomov po prej omenjeni delitvi, ki ji pravimo redukcijska delitev. Ker pa je redukcijska delitev precej zamotano dogajanje, si jo bomo poenostavili s tem, da potegnemo skozi sredino obeh kromosomskih garnitur na naši sliki navpično črto, ki bo razdelila kromosomski garnituri na dve polovici z enojnim številom kromosomov. (V nekoliko drugačni razporedbi prikazuje ti polovični garnituri slika 9 B.) Kakor vidimo dobi vsaka spolna celica po en spolni kromosom, vendar ne vsaka enakega. Vsa jajčeca so enovrstna in imajo po tri navadne kromosome in en kromosom x; spermatozoidi pa so dvovrstni: 50 % jih ima kromosom x, 50 % pa kromosom y, poleg navadnih kromosomov. Sedaj smo toliko daleč, da lahko odgovorimo na prej postavljeno vprašanje o določitvi spola zgolj po preudarjanju. Pri oploditvi jajčeca s spermatozoidom, ki ima kromosom x, nastane zigota z dvema kromosomoma x, iz te se razvije samica; če pa se spoji jajčece s spermatozoidom, v katerem je kromosom y, ima zigota en kromosom x in en kromosom y; iz nje se razvije samec. Slika 10 pojasnjuje te razmere pri stenici *Lygaeus turcicus*. Pri nekaterih drugih živalih, n. pr. pri metuljih in pticah, pa imajo samice v svojih telesnih celicah kromosom y, kakršnega ima pri vinski mušici samec. Zato so jajčeca pri teh živalih dvovrstna, to je 50 % jih ima kromosom x, 50 % pa kromosom y, medtem ko so spermatozoidi enovrstni odnosno enakovredni — vsi imajo po en kromosom x. V tem primeru se iz zigot z dvema kromosomoma x razvijejo samci, iz zigot z enim x in enim y kromosomom pa samice.

Spet pri drugih organizmih nimata samec in samica enakega števila kromosomov v svojih telesnih celicah. Pri stenici *Protenor belfragei* ima samica 14 kromosomov, to je 12 navadnih kromosomov in 2 kromosoma x, samec pa jih ima 13, to je 12 navadnih kromosomov in 1 sam kromosom x. Kromosomov y tukaj ni. (Glej sliko 11!) Iz tega sledi, da proizvaja samica enovrstne spolne celice, ki imajo vse po 6 navadnih kromosomov in 1 kromosom x, samec pa proizvaja zaradi

lihega števila kromosomov dvovrstne spermatozoide: eni imajo 6 navadnih kromosomov in en kromosom x , drugi pa le 6 navadnih kromosomov brez kromosoma x . Ako prenesemo naše dosedanje znanje o določitvi spola tudi na ta primer, nam ni treba posebej dokazovati, da odločajo tukaj o nastanku enega ali drugega spola, podobno kakor pri vinski mušici, le spermatozoidi, kajti ti so dvovrstni, in da sta pri oploditvi dve kombinacijski možnosti: zigota s kromosomsko garnituro samice ($x + y$) ali zigota s kromosomsko garnituro samca ($0 + x$). Po oploditvi jajčeca s spermatozoidom, ki ima 6 navadnih kromosomov in 1 kromosom x , se bo razvil osebek s 14 kromosomi v svojih telesnih celicah ($12 + x + x$), to je samica. Iz jajčne celice, ki jo oplodi spermatozoid z le 6 navadnimi kromosomi (brez kromosoma x), pa se bo razvil samec s 13 kromosomi v svojih telesnih celicah ($12 + x$). Pri vseh navedenih primerih je poudarek predvsem na spolnih kromosomih, na njihovem medsebojnem odnosu in njihovi kombinaciji pri oploditvi. Če poteka determinacija spola po tipu vinske mušice, se razvije iz kombinacije $x + x$ samica, iz kombinacije $x + y$ pa samec. Pri tipu Protenor dá kombinacija $x + x$ samico, kombinacija $0 + x$ pa samca. Mislim, da je ob teh primerih dovolj očitno poudarjena funkcija kromosomov pri determinaciji spola. Če ocenjujemo pomembnost tega spoznanja, ne smemo spregledati dejstva, da je bilo to spoznanje izhodišče za prenekatero razlage in teorije o nastanku dvospolnikov.

(Dalje prihodnjič)

SVOJEGLAVEN ROJ

VIRMASAN

Ker moje čebele nimajo doma kostanjeve paše, jih že več let vozim v to pašo drugam. Pasišče je samo nekaj kilometrov oddaljeno od domačega čebelnjaka, tako da lahko družine večkrat skočim pogledat in jih imam vsaj deloma na vrvi. Lani sem jih postavil tjakaj 2. julija. Kostanj sicer tedaj še ni cvetel, vendar je dobro, da so čebele vsaj nekaj dni prej na pasišču, da se, kakor pravimo, vlete. Hodil sem opazovat čebele in kostanj. Družine so živele od tega, kar so imele od prej v panjih, a kostanj je bil zmeraj enak in ni kazal, da misli sploh kdaj cvesti. Šele proti koncu julija je odprl svoje cvete. Ni bilo kaj posebnega, vendarle toliko, da so matice dobro zalegle, da so čebele nanesele nekaj cvetnega prahu in krile stroške. Ker se je začela lani paša na kostanju mesec dni pozneje kot druga leta, niso čebele, ki so se tedaj

poglele, prišle v poštev za ajdovo pašo. Vsekakor pa so šle družine močne v zimo z neizrabljenimi čebelami za pomlad.

Najmanj dvakrat tedensko sem bil pri čebelah zaradi morebitnih rojev. Neko sredo sem jih opazoval do 11. ure. Ker ni bilo nič, sem odšel domov. Takoj po mojem odhodu pa se je splašil neki AŽ-panj. Roj se je usedel ne daleč od čebel na precej visok oreh in, ker me do nedelje ni bilo več na spregled, me je potrpežljivo čakal. Potrpežljivega ga je napravilo pač slabo vreme.

Ko pridem v nedeljo dopoldne k čebelah, takoj opazim veliko kartonasto škatlo, nasajeno na drog in prislonjeno k veji, na kateri je visel roj. Sicer sem imel za ogrebanje pripravljen prazen kranjič, toda danes ga nisem mogel nikjer najti. Šele domači sin mi je pojasnil, kaj je bilo z njim. Prejšnji dan je bil še en roj, in tega je zjutraj pred mojim prihodom ogrebel v kranjiča čebelar, ki je imel svoje čebele ne daleč od mojih v paši. Kranjiča z rojem je pustil na visoki jablani, zato ga nisem mogel opaziti. Ker za roj na orehu ni bilo nobenega praznega panja več, si je čebelar pač pomagal, kakor je vedel in znal. Poizkusil je ogrebsti roj v škatlo, ki jo je staknil domači sin nekje v hiši, toda, ker je imela ta škatla poseben vonj, čebele niso hotele vanjo. Že pri prvem poskusu so ga nagnale v visoko travo in tam je čakal, da je minilo najhujše. Bil je ves opikan in njegov kosmati klobuk je bil dobesedno posut z želi, kar sem opazil, ko je okrog 11. ure prišel od svojih čebel k mojim. Povedal mi je, kako jo je skupil in me svaril pred razdraženim rojem. Ker pa ga nisem mislil pustiti na veji, sem se še jaz lotil ogrebanja, vendar z istim uspehom kot prej on. Kadar sem sunil s škatlo v vejo, se je vsul ves roj namesto v škatlo naravnost vame. Vsakokrat sem v begu iskal rešitev pred piki.

Ker ni vse skupaj nič pomagalo, sem poiskal dolgo preklo in z njo odrezal gručo od veje, a spet je padel večji del čebel name namesto v škatlo. To sem nekajkrat ponovil, ne da bi dosegel, kar sem hotel. Končno sem se te zabave naveličal, kar ni nič čudnega, saj je začel dobivati vrat, ki ga ni ščitil klobuk, že nekam čudno obliko. Želel sem roju srečno pot in odšel poražen domov.

Kakor je že navada pri čebelarjih, da so vse njih misli le pri čebelah, tako tudi meni ta roj ni šel več iz glave. Da bi me po tolikih letih čebelarjenja kak roj takole sparil, ko sem jih vendar že nešteto srečno ogrebel, tega si kar nisem mogel predstavljati. Takoj v ponedeljek zjutraj grem zopet nadenj. Roj, ki sem ga imel v kranjiču, vrnem izro-jencu, ta pa mi v zahvalo še enkrat roji in pobegne. Kakor sem zvedel kasneje, ga je ujel visoko v hribih mlad čebelar. No, naj ima veselje

z njim! Ker sem sedaj imel prazen panj, sem se zopet lotil svojeglavca na orehu. Panj sem navezal na primeren drog in sunil z njim v roj. Uspeh je bil isti kot prejšnji dan; zopet sem moral bežati. Tri sto zelenih! Ogrebsti ga ne morem, pustiti ga že zaradi ugleda ne smem. Kaj naj storim? Tu mi je prišla na pomoč narava. Ulil se je močan dež in dve uri neprestano pral roj na veji. Sam sem pod streho potrpežljivo čakal, da se razvedri, in delal načrt, kako ga bom ugnal v rog. Po dežju sem poskusil na drug način. Postavil sem panj natančno pod roj, v roke pa vzel močan drog in z njim udarjal po veji. Brez pikov seveda ni šlo, vendar je bilo po vsakem udarcu manj čebel na veji. Po enournem naporu je bil roj končno v panju. Ker nisem odnehal, je le sprevidel, da je najbolje, če se uda. Bil je kljub temu, da je zgubil precej čebel, še dovolj močan. V kostanjevi paši je naredil do polovice panja satja. Ker ob ajdi ni več delal, sem ga jeseni podrl in čebele pridružil drugim družinam.

Kostanjev med je grenak, med, ki sem ga dobil od tega panja, pa je bil dvakrat grenak.

RASKAV PANJ

ABREZ

Pokojni župnik Henrik Peternel je bil priznan čebelarški strokovnjak, teoretik in praktik. Leta 1903 je sam izdelal 21 panjev po svoji zamisli. Imel pa je čebelnjak za 22 takih panjev. Da bi zadela v njem zadnji prazni prostor, se je odločil, da izgotovi še en tak panj. Ker pa je bil že prej porabil ves boljši les, je tega moral napraviti iz raznih slabih ostankov in odrezkov. Vse prejšnje panje je bil lepo gladko ostružil, da jih je bilo kar veselje gledati, tega pa je zaradi slabega lesa le površno spravil skupaj. Saj ga ni niti poskobljal ali ga morda niti ni hotel, ker je nameraval ob prvi priliki napraviti boljšega, da ne bi bil v sramoto ostalim, ki so bili tako lepo »polikani«, znotraj in zunaj.

V popisani zadnji panj je preložil eno najslabših družin. »Slab panj, slaba družina!« si je mislil. Toda panj in družina sta se častno odrezala. Prvi roj je bil iz panja št. 22. Bil je lep roj in še v panju je ostala lepa skupina čebel. Matica se je kmalu sprašila, jeseni pa je odtehtal ta panj vsakega drugega. In tako je bilo vedno skozi devet let ne glede na to, kakšno družino je spravil vanj. Ugibal je, v čem naj bi bila prednost tega panja, a je prišel vedno do istega zaključka, da v raskavosti. Preizkusil je raskavost pri drugih in tudi pri AŽ-panjih. Opazil je, da so čebele v raskavih panjih izdelale krajne sate že prvo leto, medtem ko so se pri poskobljanih izogibale prav teh dveh satnikov.

Ko je nekega dne obiskal starega čebelarja, je ta pokazal s palico na neki panj, rekoč: »Ta panj je vedno najboljši v vsem čebelnjaku! Naj vsadim vanj kakršenkoli roj, brž je poln čebel in medu!« Ko je župnik Peternel odprl panj, je videl, da je bil znotraj zelo raskav, medtem ko so bili drugi gladko poskobljani.

Novih panjev od tedaj naprej na notranji strani ni več skobljal in tudi okvire je pustil »kosmate«. Kadar pa mu je prišel kak gladek panj v roke, je napravil njegovo notranjščino s posebnim skobelnikom raskavo. Trdil je, da je dobil od »kosmatih« panjev 60 % več pridelka kot od postruženih novih in še vedno 30 % več kot od gladkih starih.

Prav tako je nastopal proti preveliki razdalji med okvirji vališča in podnico. Zmanjšal je to razdaljo na 13—15 mm pri onih panjih, ki jih je sam izdelal, pri ostalih pa je vložil primerno debelo desko, da je bil dostop do satnikov čebelam olajšan.

Tako je bilo naziranje izkušenega praktika pred štiridesetimi leti. — Kaj so pa drugi čebelarji povedali v poznejših letih o tem? Menda ničesar, kajti še dandanes izdelujemo panje in okvire iz zglijenih desk in letev.

Tudi glede prostora pod palicami v plodišču je ostalo vse pri starem. Vsi sicer soglašajo, da je ta razdalja neprimerna, zlasti za čebele, ki ne podsedajo. Toda, kadar je dobra paša, ne bodo čebele v brezdelju čepele pod satniki, marveč bodo šle na pašo. Zato tedaj ni govora o kakem podsedanju. Poleg tega je takrat v panjih največ take živali, ki bi rada čim hitreje in s čim manjšim naporom dosegla sate.

ČEBELARSTVO V ITALIJI

L. Č.

Iz letošnje marčne številke mesečnika »Documenti di vita italiana«, ki ga izdaja predsedstvo ministrskega sveta Italijanske republike, povzemamo tele zanimive podatke. Čebelarstvo je v Italiji samo postranska gospodarska panoga in ni posebno upoštevano. Spričo konkurence drugih držav je postopoma izgubilo tla in je v zadnjih letih zašlo v težko krizo, ki sta jo še povečali širjenje nekaterih boleznih in nekontrolirana uporaba strupenih škropljivih sredstev.

Razen tega so v zadnjih letih neugodno vplivale na čebelarstvo tudi vremenske prilike in slab domači trg, ker se čedalje več medu uvaža in ker med ni v Italiji posebno priljubljen, tako da prodajna cena ne krije proizvodnih stroškov.

Kako je padlo število panjev in kako je nazadovala produkcija medu v Italiji, nam kaže naslednja preglednica.

Pokrajina	Število panjev			Produkcija v q			
	1933	1947	1953	medu			voska 1953
				1933	1947	1953	
Severna Italija . . .	275.168	293.910	259.432	24.713	29.971	21.493	2.137
Srednja Italija . . .	163.256	94.872	128.598	19.515	9.405	10.223	907
Južna Italija . . .	98.156	55.899	78.590	14.082	5.972	7.184	526
Sicilija in Sardinija	95.150	74.579	107.249	3.610	3.130	5.621	2.230
Vsa država . . .	631.730	519.260	573.269	61.920	48.478	44.561	5.800

Iz preglednice je razvidno, da odpade 45,2 % čebelarstev na Severno Italijo, 22,4 % na Srednjo, a le 13,7 % na Južno Italijo in 18,7 % na Sicilijo in Sardinijo.

Število racionalnih panjev nasproti kmečkim panjem narašča, vendar je število kmečkih panjev zelo veliko in se v zadnjih letih celo zvišuje.

Pokrajina	Racionalni panji			Kmečki panji		
	1933	1947	1953	1933	1947	1953
Severna Italija	146.812	275.818	197.162	128.426	18.090	62.270
Srednja Italija	87.059	80.199	104.794	76.197	14.673	23.804
Južna Italija	55.301	49.007	65.321	42.367	6.892	13.269
Sicilija in Sardinija . . .	8.116	13.08	19.584	88.024	61.561	87.667
Vsa država	297.288	418.042	386.859	335.014	101.216	187.010

Spričo majhne produkcije je tudi izvoz medu iz države prav neznaten. Italija je izvozila leta 1938 — 102 q, leta 1948 — 9 q, a leta 1953 — 38 q medu. Nasprotno pa je v zadnjih letih močno narastel uvoz: leta 1938 je Italija uvozila 775 q medu (od teh 498 iz ZDA), leta 1948 je znašal uvoz že 10.788 q (6129 iz Argentine, 2143 q iz Kube, 1396 q iz ZDA, 421 q iz Brazilije in 693 q iz drugih držav), a leta 1953 kar 14.218 q (približno eno tretjino domače produkcije!), in sicer od teh 5753 q iz Argentine, 3750 q iz Nove Zelandije, 3590 q iz Anglije in 956 q iz Mehike.

Pač pa se Italija ponaša z izvozom matic. Tako so leta 1953 vzredili 20.000 matic in 40 % teh matic izvozili. Vzreja matic je posebno razvita v Emiliji, predvsem v Bolonji, Castelu San Pietro in Crevalcoru.

Ministrstvo za poljedelstvo pripravlja poseben zakon, ki bo skrbel za racionalizacijo čebelarstva z zatiranjem čebeljih bolezní, zlasti kuge zalege, in z omejevanjem uporabe insekticidnih sredstev med cvetenjem. Vladi je na tem, da se čebelarstvo čimbolj razširi že zaradi pomena, ki ga ima opravevanje po čebelah za poljedelstvo. Spričo te važne naloge, ki jo opravljajo čebele, je produkcija medu in voska lahko za kmeta-čebelarja dobičkonosna, toda vendarle glede na koristi, ki jih ima od čebel poljedelstvo, stranskega pomena.

DESET LET DELA ZA RAZVOJ SLOVENSKEGA ČEBELARSTVA

Ni namen tega poročila, da bi podali izčrpno sliko vsega dela za razvoj slovenskega čebelarstva po drugi svetovni vojni, temveč hočemo samo v splošnih obrisih pokazati, da teh deset let ni šlo brez koristi mimo nas in da je naša čebelarska organizacija kljub raznim težavam in trzljajem vendarle mnogo storila za napredek čebelarstva.

Ustanovni občni zbor nove čebelarske organizacije, Čebelarske zadruge za Slovenijo, je bil 19. avgusta 1945. Izvršni odbor je takoj po ustanovni skupščini pristopil k delu. Organiziral je podružnice po vsej Sloveniji, in sicer že v prvem letu 28 z 202 čebelarskima družinama. 31. decembra 1945 smo imeli v Zadrugi že 5428 čebelarjev s 5458 deleži. Med člani je bilo 50 % kmetov, 9 % delavcev, 16 % obrtnikov, 14 % državnih nameščencev, 3 % upokojencev in 8 % ostalih. V dobrih 15 mescih svojega obstoja je Čebelarska zadruga imela nad 1500 članov več kakor pred vojno obe tedanji čebelarski organizaciji, to je Slovensko čebelarsko društvo in Železničarska čebelarska zadruga skupaj. V tem številu pa niso bili všteti čebelarji iz priključenega dela Slovenske Primorske, ker formalno še niso mogli biti člani nove Zadruge, so pa že aktivno sodelovali pri njej. Članstvo je potem zelo hitro naraščalo, saj je takratni odbor Zadruge skoraj na vsaki seji sprejel 100 do 200 novih članov, kar je bilo dokaz, da so čebelarji imeli zaupanje v novo organizacijo. Delež Zadruge je bil 100 din, jamstvo desetkratno, vpisnina pa 10 din na člana.

Druga važna naloga Zadruge je bila, ugotoviti število čebeljih družin in njih zdravstveno stanje. V prvem letu po vojni smo našli v Sloveniji 77.361 naseljenih panjev. Zaradi hude zime v letu 1945/46 pa se je njih število zmanjšalo skoraj za 50 %. Po posredovanju Zadruge nam je nakazala ljudska oblast 61.500 kg sladkorja za jesensko krmljenje, poleg tega pa še 1500 kg voska. Ker je bil pridelek medu majhen, ga ni mogla razpečavati v prosti prodaji, marveč ga je oddajala največ sindikalnim organizacijam, bolnišnicam, vojašnicam in podobnim ustanovam.

Da bi se Zadruga za velikodušno skrb, ki jo je pokazala ljudska oblast, vsaj nekoliko oddolžila, je denarno podprla vračajoče se izseljence, mladince, ki so šli delat na progo Šamac—Sarajevo, akademski pevski zbor in druge množične organizacije s skupnim zneskom 173.400 din; svoj tovorni avto je dala brezplačno v uporabo raznim organizacijam za obnovitvena dela v razrušeni domovini.

Veliko je bilo tedaj zlasti pomanjkanje čebelarskih potrebščin. Večkrat smo z uspehom potrkali na vrata tedanjega ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo, ki nam je nakazovalo potreben material, kolikor je pač moglo. Ker je bila največja stiska za panje, je upravni odbor s podporo ljudske oblasti že leta 1945 ustanovil lastno mizarско delavnico v Ljubljani. Delo v tej delavnici je šlo spocetka bolj počasi od rok, saj smo za izdelavo enega panja potrebovali povprečno 19 ur. Kljub temu, da je bila kapaciteta delavnice majhna, smo že prvo leto izdelali nad 700 AŽ-panjev, na desettisoče satnikov in raznega čebelarskega orodja. Prav tako je upravni odbor spravil v obrat

satnišnico. Tu smo prvo leto prekuhali nad 500 kg voščin in izdelali okroglo 17.000 kg satnic.

Nadaljnja skrb odbora je bila, da znova priključimo v življenje Slovenskega čebelarja, ki je leta 1943 prenehal izhajati. V novembru 1945 je izdal prvo dvojno številko, ki je imela predvsem organizacijski pomen. V decembru je izšla še tretja številka, nakar je bil letnik zaključen. Vse te številke so člani Zadruga prejeli brezplačno.

Spomladi leta 1946 smo organizirali skupno s takratnim ministrstvom za kmetijstvo množični prevoz čebel na akacijevo pašo v Vojvodino. Iz Ljubljane sta šla dva kompletna vlaka s 30 vagoni, ki sta vozila vsak po 1800 do 2000 panjev.

Mesca aprila 1947 smo organizirali na Vrhniki dvodnevni tečaj za peko medenega peciva. Tega tečaja se je udeležilo 12 deklet in žena. Po končanem tečaju smo slaščice poklonili tamkajšnjemu domu onemoglih.

V letu 1947 smo uvedli med našimi podružnicami nagradno tekmovanje. Najagilnejše od teh so prejele za nagrado čebelarstvo orodje in panje.

Na velesejmih v Zagrebu smo vsako leto razstavljali svoje čebelarstvo izdelke. Prav tako smo se udeležili v letu 1947 razstave na velesejmu v Trstu in leta 1948 v Pragi.

Vse dotlej, dokler je obstajala Čebelarstvo zadruga, smo za pospeševanje čebelarstva dajali začetnikom satnice, ne da bi zahtevali za povračilo vosek. Mnogim smo ga odstopili tudi zastonj, če se je prosilec izkazal s potrdilom KLO o svojem slabem socialnem stanju.

Razširili smo nadalje skladišče in postavili novo veliko lopo, v kateri smo hranili panje in si uredili garažo za tovorni in osebni avtomobil, ki smo ju med letom nabavili. V lastni režiji smo podrli staro satnišnico, ker nam je postala pretesna, in postavili novo z večjo kapaciteto. Naročili smo iz Nemčije tudi nove stroje za satnice in preuredili poslovne prostore.

Leta 1948 je imela Zadruga 7611 članov. Že to kaže, da je bilo njeno delo v polnem razmahu. Poročevalec na drugem občnem zboru je poudarjal, da se je delo Zadruga silno razraslo, da so se pomnožili odseki, da se je število članstva potrojilo in da je bila ustanovljena poleg ljubljanske še nova mizarska delavnica na Vrhniki. Kasneje smo ljubljansko delavnico pridružili vrhniški in stroje prenesli na Vrhniko. Kljub pomanjkanju materiala je ta delavnica izdelala mesečno kakih 200 panjev. Prvenstveno je oskrbovala z njimi državni in zadrugni čebelarstvo sektor. Državni čebelarstvo sektor je prejel 900 panjev, državne železnice pa 1200 panjev. Zato smo privatni sektor nehote nekoliko zanemarjali. Ker nismo mogli kriti vseh potreb, zlasti ne potreb privatnega sektorja, smo najeli tudi na Primorskem mizarsko delavnico za izdelovanje panjev.

V poslovni dobi med prvim in drugim občnim zborom je Zadruga organizirala nad sto predavanj, vendar pa zaradi pomanjkanja predavateljskega kadra ni mogla ustreči vsem željam podeželskih čebelarjev. Število čebeljih družin se je v tem času dvignilo skoraj na sto tisoč. Strokovno glasilo je doseglo rekordno število 7000 izvodov, prodali pa bi jih lahko tudi 8000, a nam je to onemogočilo pomanjkanje papirja. Ker je naša, naglo razvijajoča se industrija potrebovala mnogo voska, smo ga v tem letu zanjo zbrali nad 1000 kg, sladkorja pa smo čebelarjem preskrbeli nad 5 vagonov. Dosti je bilo

kritike zaradi tega, ker naša satnišnica ni mogla izdelati dovolj satnic. Njena nizka kapaciteta je bila glavna ovira, da nismo mogli zadostiti vsem potrebam, ki so se pojavile.

Že leta 1947 je začela Zadruga z organizacijo zavarovanja čebel. V letu 1948 pa se je dogovorila z DOZ-om, da je prevzel zavarovanje proti požaru, boleznim in škodi pri prevozih.

Malo pred občnim zborom 1948 je Republiška poslovna zveza predlagala, naj likvidiramo Čebelarstvo zadrugo, članstvo pa naj se vključi v kmetijske zadruge in tam sodeluje v čebelarstvih odsekih. Predlagatelji so zatrjevali, da je to edina prava pot in da je po tem vzorcu organizirano čebelarstvo tudi na Hrvaškem. Posebna komisija, sestavljena iz zastopnikov naše Zadruge in Republiške poslovne zveze, je dlje časa proučevala to vprašanje in postavila smernice, po katerih naj bi se organizacija izvedla. II. redna skupščina Čebelarstvene zadruge za Slovenijo je sprejela sklep o likvidaciji Zadruge, do priložnosti k Poslovni zvezi pa ni prišlo, ker je bilo to v praksi neizvedljivo. Pokazalo se je namreč, da bi zajele Kmetijske zadruge ponekod premajhno število čebelarjev, ki bi zaradi tega kot čebelarstva organizacijska enota ne mogli obstajati. Izvoljeni sedemčlanski likvidacijski odbor, ki te likvidacije ni mogel izvesti, je potem vodil čebelarstvo organizacijo v mrtvi dveletni dobi deloma še po starih pravilih, deloma pa se je trudil, da bi našel pot iz zagate, v katero je zašel. Razumljivo je, da je v tem času vse delo v Zadrugi kolikor toliko zastalo in da ni bilo več tistega člana, ki je v dobi bivše Zadruge pripomogel k tolikšnim uspehom. Razen tega so nam leta 1950 hoteli odvzeti še naše strokovno glasilo. Izdajala naj bi ga Kmečka knjiga, uredništvo pa naj bi bilo le deloma v naših rokah. Le s težavo smo dobili papir za tri številke in končno s podporo tedanjega ministrstva za kmetijstvo dosegli, da nam je list ostal. Ker so nekateri člani odbora uvideli, da tako stanje ne more še nadalje trajati, so se obrnili neposredno na ministra za kmetijstvo, ki jim je obljubil pomoč pri vzpostavitvi nove organizacije. In res je bil 27. maja 1951 v dvorani sindikatov v Ljubljani ustanovni občni zbor Zveze čebelarstvih društev za Slovenijo, medtem ko so bila že prej ustanovljena po deželi samostojna čebelarstva društva. Tega občnega zbora se je udeležil minister osebno in v svojem govoru potrdil to, kar so čebelarji po razpustu Čebelarstvene zadruge sami mislili. Dejal je: »Kmetijska proizvodnja bo dejansko kos svoji nalogi, če se bodo ljudje medsebojno povezovali. Organizacije, ki so to storile, so bile dobre. Zlasti velja to za čebelarstvo ne le zaradi pridelka medu in voska, ampak tudi zaradi povzdige sadjarstva in drugih kmetijskih panog. Zgrešeno je bilo, da smo jo pustili tavati in da se je razbila. Nepravilno je bilo tudi to, da smo 8 mesecev pripravljali ta zbor. Ko smo spoznali svojo napako, bi morali takoj preiti na novo linijo. Nujno potrebno je, da se pogovorimo, ali je tak način nove čebelarstvene organizacije dober.«

Danes vemo, da je bila likvidacija Čebelarstvene zadruge naša največja napaka. Vse posledice, ki jih nosimo, izvirajo prav od tod.

Podrobno delo za napredek čebelarstva je bilo organizirano po posebnih odsekih. Kot eden prvih je bil ustanovljen odsek za tisk in propagando. Ta je skrbel za Slovenskega čebelarja, leta 1946 pa je izdal še Verbičevovo knjigo

»Vzrejamno najboljše čebele«. Za tisk je priredil dva prevoda tujih čebelarških del, ki pa nista izšla. Ves čas se je pripravljaj, da izda v obnovljeni obliki Jugov čebelarški priročnik, a je vedno kaj prišlo vmes, da se to ni zgodilo. Šele letos se nam je posrečilo spraviti skupaj uredniški odbor, ki je začel zbirati gradivo za novo učno čebelarško knjigo. Odsek je imel v oskrbi tudi strokovno knjižnico.

V letu 1951 je bila knjižnica na novo urejena. Potrebno je bilo to, ker je upravni odbor odkupil precej čebelarških knjig iz zapuščine pokojnega Verbiča, Žnideršiča in Okorna. Nekaj knjig je knjižnici darovala tudi ljubljanska čebelarška družina. Ker je bilo večje število knjig, zlasti periodičnih časopisov broširanih, je izdal upravni odbor okrog 100.000 din za vezavo, tako da so danes skoraj vse knjige v knjižnici trdno vezane.

Knjižnica je razdeljena na dva dela. V prvem delu so strokovne čebelarške knjige. Vseh je 676. Mnogo knjig je v dvojniku in v več zaporednih izdajah. V posebni omarici so zbrane redke izdaje čebelarških knjig, ki so važne z zgodovinskega stališča. Posrečilo se nam je dobiti tudi Jurančičev rokopis »Čebeloreja«.

Poleg strokovnih knjig je v naši knjižnici mnogo periodičnih čebelarških časopisov v raznih jezikih. Posebno čuvamo vse letnike Slovenskega čebelarja, ki so ne le kompletni, ampak imamo od vsakega letnika po dva ali več izvodov. Letos prejemo v zameno za naš strokovni list 32 čebelarških tistov iz vseh delov sveta.

Že jeseni leta 1945 je začel upravni odbor Zadruga razmišljati, kako bi nekdanje plemenilne postaje obnovil in po možnosti ustanovil še nove, kjer bi se pokazala za to potreba. Primanjkovalo pa je izvežbanega kadra, ki naj bi prevzel te postaje v svojo oskrbo. Zato se je ustanovil pri Zadrugi poseben odsek, ki naj bi priredil več predavanj in tečajev ter tako vzbudil med čebelarji zanimanje za vzrejo matic. Leta 1946 sta bila v Ljubljani dva taka tečaja, prvi teoretični aprila mesca, drugi praktični pa v avgustu. Do konca leta je mizarska delavnica na Vrhniki izdelala primerne čebelnjake za trotarje, hramčke, plemenilnike, vzrejne satnike itd. Spomladi leta 1947 smo razpeljali ta material z zadružnim avtom na deset različnih krajev. Tako so začele delovati plemenilne postaje na Jezerskem, na Kopišču pri Kamniški Bistrici, v Raskovcu pri Vrhniki, pri Pustovem mlinu blizu Litiije, v Jelenovem žlebu pri Ribnici, v Krakovem pri Kostanjevici, na Mali gori pri Črnomlju, v Logarski dolini in pri Sv. Arehu na Pohorju. Enajsto postajo v Ukancih so vzpostavili gorenjski čebelarji sami. Na deželi so člani odseka priredili 43 celodnevni tečajev in tako seznanili čebelarje s praktičnim delom na teh postajah. Na vsaki postaji so bili vzrejevalci porazdeljeni v več skupin, ki so vzrejevale druga za drugo v primernih časovnih presledkih, to pa zaradi tega, da bi z manjšim številom orodja in priprav, ki jih je mogla Zadruga preskrbeti, vključili v vzrejno akcijo čim več čebelarjev. Krmilni sladkor so dobili vzrejevalci brezplačno, plemenilnike in razno orodje pa so si izposojali po skupinah. Vsi stroški Zadruga za to akcijo so znašali preko 500.000 din. Kljub raznim oviram, s katerimi smo se morali tedaj boriti zaradi posledic vojne, se je delo na plemenilnih postajah čedalje bolj izpopolnjevalo, med čebelarji pa je zanimanje za vzrejo čedalje bolj raslo. Leta 1948 je delovalo že 16 plemenilnih postaj. Na novo so bile ustanovljene v Rovta-

rici na Jelovici, v Lamprehtu na Pohorju, v Kobiljem pri Dolnji Lendavi ter v Lokvah in Tubljah na Primorskem. Za javno smo proglasili Kirarjevo postajo v Šempetru pri Mariboru. Leta 1949 sta začeli obratovati še postaji v Vrabčah pri Vipavi in Škocjanu pri Postojni. Nekatere so kako leto z delom prenehale, a nadaljevale z njim naslednje leto, nekatere smo premestili na boljša mesta. Tri postaje smo kasneje ukinili, predlanskim pa so ustanovili ljutomerski čebelarji še eno novo za svoje potrebe. Povprečno se je udeleževalo na teh postajah 90 vzrejevalcev, največ leta 1950, ko jih je bilo 114. Kapaciteta postaj je stalno rasla in dosegla leta 1950 2140 plemenilnikov. Matic smo vzredili v prvem letu 1640, v drugem 2011, v tretjem 2555, v četrtem 4641. Največji uspeh spraitve smo dosegli leta 1949 z 79 %.

Plemenilne postaje je osnovala Čebelarska zadruga, kakor pravi Pravilnik o njih oskrbovanju, nadzorovanju in uporabljanju, z namenom, da bi se na njih parile matice izključno le s troti odbranih plemenjakov. Končni cilj, ki ga je hotela Zadruga s tem doseči, je bilo izčiščenje in izboljšanje domače čebelje pasme. Od tega vrhovnega cilja nismo nikdar odstopili. Vsako leto smo vzredili večje število matic, ki so ostale pod stalnim nadzorstvom in so predstavljale gradivo za nadaljnjo selekcijo v naslednjem letu. V trgovino z maticami se vsaj toliko časa nismo nameravali spuščati, dokler bi se ne dokopali do izčiščenih plemen, za katerih pristnost in kakovost bi mogli jamčiti. Toda borba za devize nas je prisilila k temu, da smo začeli vzrejati matice tudi za izvoz. Leta 1949 smo poslali v inozemstvo 222 matic, leta 1950 — 468, leta 1951 — 89 in leta 1952 — 221. Tudi v letih 1953 in 1954 je šlo v inozemstvo več matic, vendar ne pod kontrolo odseka za plemenilne postaje. Baje so bile nekatere od teh kratko in malo odvzete kranjičem, ki so jih čebelarji podrli, in z zlorabo naših izkaznic prodane kot prvovrstno blago.

Leta 1950 je bila vzreja in selekcija naših matic na višku. Naslednje leto pa je hipoma padla zaradi nepremišljene odredbe, s katero je bil blokiran ves sladkor, kolikor ga je Zadruga imela v svojem skladišču ali pri podružnicah. Očitali so nam celo, da smo sladkor nepravilno razdeljevali in da ga je šlo več v kavo kot pa v čebelje želodčke. Komisija, ki smo jo zahtevali, je seveda ugotovila, da so bili očitki neutemeljeni. Uvidela je, da je bila mahinacija s sladkorjem sploh izključena, ker smo potrebno količino dodeljevali in obračunavali vedno po številu na plemenišče postavljenih matic, o katerih pa je vodila vsaka postaja natánčno statistiko in evidenco. Trudili smo se, da bi dosegli preklic omenjene odredbe. Toda kakor že večkrat, tako smo tudi tedaj naleteli na gluha ušesa. To je zasejalo malodušje med vzrejevalce. Leta 1951 je delovalo samo 7 postaj in še te z omejeno kapaciteto. Skupno je bilo na njih vzrejenih 762 matic. Leta 1952 se je njih število dvignilo na 1603 in bi najbrž v nadaljnjih letih spet doseglo nekdanjo višino, če bi z znanimi dogodki v Zvezi čebelarskih društev načrtno delo sploh ne prenehalo.

Po osvoboditvi je čakalo čebelarje tudi na področju opazovalnih postaj mnogo dela. Treba je bilo stare postaje obnoviti in ustanoviti nove. Krepko smo se oprijeli tega dela in kmalu nam je uspelo organizirati prvo mrežo opazovalnih postaj. Začetno majhno število postaj, katerih mesečni pregled je bil prvič objavljen v majski številki čebelarskega glasila v letu 1946, se

je proti koncu leta dvignilo na štirinajst. Z majem mescem leta 1947 pa je število naraslo na 25.

Odsek za opazovalno službo si je mnogo prizadeval, da bi mrežo opazovalnih postaj čimbolj izpopolnil in s tem zajel zlasti kraje, kjer se pojavlja izdatno medenje. To je odseku tudi deloma uspelo. Konec leta 1948 je bilo v mesečnih pregledih že 34 postaj. To število pa je v letu 1949 naraslo na 37. Od teh jih je 8 delovalo že pred vojno, dve pa od leta 1945. V letu 1946 je bilo ustanovljenih sedem, v letu 1947 osem, v letu 1948 devet in leta 1949 tri postaje.

Leta 1951 se je število opazovalnih postaj gibalo med 30 in 31. To število se je obdržalo do leta 1952, v letu 1953 pa je padlo na 28. V letu 1954 je bilo dejansko le še 24 opazovalnih postaj.

Sedanja razporeditev opazovalnih postaj zahteva nujno reorganizacijo. Nekatero opazovalnico stoji že desetletja na istem mestu in ne ustrezajo svojemu pravemu namenu. Le dobro organizirana mreža opazovalnih postaj bo pripomogla, do podrobnosti razjasniti pogoje medenja pomembnih pašnih rastlin v posameznih krajih.

V desetih letih po osvoboditvi smo mnogo žrtvovali tudi za zaščito zdravja naših čebel, čeprav še danes nimamo čebelarškega znanstvenega zavoda, ki bi se s tem posebej ukvarjal. Veterinarski znanstveni zavod je zlasti v letih 1954/55 mnogo storil, da smo se malo bolj posvetili tej problematiki.

Prva večja akcija je bila v letu 1947. Tedaj smo priredili tečaj za čebelje bolezni v Ljubljani. Udeležilo se ga je precejšnje število čebelarjev, ki so hoteli postati izvedenci za čebelje bolezni. Ta tečaj je dal tudi pobudo, da je Veterinarski bakteriološki zavod v letu 1947 prejel prvih 25 vzorcev čebel v preiskavo. Naslednjega leta ni bilo tečajev. Zavod je pregledal v letu 1948 devet vzorcev, leta 1949 samo pet in leta 1950 šestnajst vzorcev čebel.

Leta 1949 je DOZ z večjo vsoto podprl prizadevanje Čebelarške zadruge, da z energično roko zatre v Sloveniji kugo čebelje zalege. Leta 1950 so bile sistematično pregledane vse čebelje družine v okrajih Grosuplje, Idrija, Ilirska Bistrica, Kranj in Lendava. Naslednje leto smo s pregledi nadaljevali v Ljubljani in okolici, v Ljutomeru, Murski Soboti, Novem mestu, Ptujju, Radgoni, Trbovljah in v Trebnjem. Deloma so bili panji pregledani v okrajih Celje in okolica, Črnomelj, Gorica, Kamnik, Poljčane in Tolmin. Skupno je bilo tedaj pregledanih 52.710 čebeljih družin. Pri tem je bilo ugotovljenih 58 okužb ali žarišč kuge čebelje zalege. Ko smo v letu 1954 v okrajih, kjer so bile ugotovljene v letih 1950/51 okužbe, ponovno pregledali panje, smo se prepričali, da so naši čebelarji uničili skoraj vsa žarišča te bolezni. Lahko se po zaslugi izvedencev za čebelje bolezni in Zveze čebelarških društev postavimo v vrsto naprednih držav in trdimo, da kuga čebelje zalege za slovensko čebelarstvo ni noben problem več.

Po hudi zimi leta 1953/54, ki je bila marsikje v Evropi za čebelarstvo katastrofalna, smo skušali s peresom in predavanji čebelarje prepričati, da so pri nas nalezljive bolezni odraslih čebel nevarnejše in pogostnejše kakor bolezni zalege. To se nam je kolikor toliko posrečilo. Čebelarji so uvideli, da bo treba v bodoče posvetiti vso skrb zaščiti pred nosestavostjo, a prav

tako pred pršičavostjo, ki je bila leta 1954 prvokrat ugotovljena ob avstrijski meji v slovenjegraškem okraju. Vážnosti te ugotovitve se je zavedala tudi Zveza čebelarških društev in takoj priskočila na pomoč. Poskrbela je za izpopolnitev laboratorijskega materiala in namestitvev absolyventke Čebelarške šole na bakteriološkem zavodu. Tako je bilo mogoče, da smo v letu 1954 pregledali rekordno število 46.220 čebel v 2511 vzorcih glede na nosemavost in večino tudi glede na pršičavost. Nosemavost smo začeli zdraviti z nosemakom, ki so ga prav tedaj iznašli v Nemčiji. Odposlali smo več tisoč tablet tega zdravila na določena mesta ter s pomočjo Sekretariata za gospodarstvo LRS in Veterinarske inšpekcije končali vse priprave za načrtno zatiranje pršičavosti.

Iz vsega tega, o čemer smo do sedaj poročali, je razvidno, da je naša organizacija po vojni največ storila za pospeševanje čebelarstva v dobi do ustanovitve Zveze, medtem ko se delo v Zvezi nikakor ni moglo razmahniti. Že ob koncu prvega leta ustanovitve ZČD je nekdo od slovenskih čebelarjev, ko je razmišljal o naši novi organizaciji, zapisal: »Delo se je zožilo in naravnost zbirokratiziralo. Omejilo se je, če ne popolnoma, pa vsaj povečini na golo skrb za uspešnost trgovine in delavnic, kakor da bi bil to prvi in zadnji cilj vodstva naše organizacije.« Prvi redni občni zbor Zveze čebelarških društev za Slovenijo v letu 1952, še bolj pa občni zbor leta 1953 je pokazal, da je bilo hlastanje za čim večjimi dobički in neizvedljivimi gospodarskimi načrti osnovna napaka Zveze. Široka gospodarska fronta je bila njeno geslo. Posledice tega so vam znane in bi bilo o njih težko ponovno govoriti. To delo je obsodil že lanski občni zbor in slovenski čebelarji sploh.

Kar se tiče našega premoženja, je treba poudariti, da je vse do leta 1950 stalno rastlo. Dolga nismo imeli nobenega več in lahko bi začeli delati z lastnim kapitalom. Računali smo že, da si bomo na Titovi cesti, kjer smo imeli lastno parcelo in hišo, postavili dom, ki bo v ponos našim čebelarjem in v čast našemu vzorniku Antonu Janši, s katerega imenom smo ga hoteli krstiti. A prišlo je drugače. Regulacija mesta je zahtevala, da zapustimo lastno hišo in se preselimo drugam, kjer nam pa hišni svet noče priznati pravice niti do tistih prostorov, ki so nam nujno potrebni. Kaj se je zgodilo s čebelarško trgovino in mizarško delavnico na Vrhniki, vam je dobro znano z zadnjega občnega zbora. Danes smo brez vsakih sredstev, grozila pa nam je celo likvidacija Zveze, ker smo se dušili v dolgovih, ki sta nam jih obesila na vrat naša lastna otroka, oddvojeni podjetji na Vrhniki in v Ljubljani.

V poročilu o našem povojnem delu smo namenoma izpustili imena vseh še živečih čebelarjev, ki so se pri tem delu na ta ali oni način izkazali. Nikakor pa ne smemo pozabiti nekaterih naših zaslužnih čebelarjev, ki so umrli v razdobju prvega desetletja po osvoboditvi.

Dne 24. decembra 1946 je iztrgala smrt iz naših vrst Franca Lakmayerja, avtorja znane knjige »Umni čebelar«, 28. avgusta pa dolgoletnega sotrudnika Slovenskega čebelarja Franca Ločniškarja. 22. decembra istega leta je postal žrtev prometne nesreče večletni predsednik Čebelarške zadruga in izumitelj našega standardnega panja Anton Žnideršič. 3. oktobra 1948 nas je zapustil čebelarški strokovnjak in predsednik zadrúžnega nadzornega odbora Ivan Šmajdek. 2. januarja 1949 se je na lovu smrtno ponesrečil tedanji referent za čebelarstvo pri ministrstvu za kmetijstvo Vinko Košmerlj, 28. febru-

arja 1951 smo se za vedno poslovili od čebelarkega pisatelja in organizatorja Henrika Peternela, 5. marca 1952 od avtorja knjige »Praktičen čebelar« Frana Donata Juga, 5. septembra 1954 pa od ustanovitelja naše čebelarke trgovine Adolfa Arka. Navedeni so mnogo pripomogli k napredku naše organizacije, preko nje pa tudi mnogo k dvigu slovenskega čebelarstva. Slava njihovim imenom!

To bi bil kratek sumaričen pregled dela za razvoj slovenskega čebelarstva v povojni dobi, ki potrjuje upravičenost obstoja naše organizacije. Saj je opravila in še opravlja pionirsko delo, ki mu mora vsak misleč človek priznati veliko važnost v našem narodnem gospodarstvu.

Kakor se v vseh panogah obširnega človeškega udejstvovanja pojavljajo razne specializacije, ki dovoljujejo mnogo temeljitejše poglobljanje v odbrane stroke, tako tudi kmetijski panogi nikakor ne more biti v škodo specializacije čebelarstva. Ves kulturni svet jo ima, zakaj naj bi bili Slovenci izjema? Zato upamo, da bo ostala naša organizacija kljub raznim poizkusom njenega miniranja še vedno voditeljica slovenskih čebelarjev. Upamo tudi, da si bo znala pomagati iz zadrege, v katero je zašla, in da si bo znala pridobiti gmojna sredstva, ki so ji potrebna za nadaljnje udejstvovanje v prid slovenskega čebelarstva.

DESETA OBLETNICA SATNIŠNICE NA OSVOBOJENEM OZEMLJU V BELI KRAJINI

VLADIMIR MARTELANC

Ne bi bilo prav, če bi šla mimo nas deseta obletnica zasilne satnišnice, ki je obratovala na partizanskem osvobojenem ozemlju v Beli krajini v letih 1944 in 1945. Zato sem sklenil, da posvetim belokranjskemu čebelarstvu, ki je v teh hudih letih častno rešilo svojo nalogo, vsaj nekaj vrstic.

Leta 1945 ni bilo v Beli krajini kake posebne medene letine. Čebele so se ugodno razvijale, zlasti spomladi, ker jih je hrastova mana vzpodbudila k hitremu razvoju in obilnemu rojenju. Mnogim mlajšim čebelarjem, ki jih je zajela italijanska internacija, so roje ogrebale njihove žene ali oni čebelarji, ki niso bili internirani. Res je, da so se italijanski vojaki tu pa tam lotili tudi čebel, a kake večje škode niso napravili, ker so jih razdražene čebele navadno pognale v obupen beg. Niti nemška ofenziva, ki se je jeseni leta 1945 valila skoraj preko sleherne belokranjske vasice, ni prizadejala čebelarstvu občutnejše škode. Spominjam se, da se je v Kvasici pri Črnomlju ravno poleg mojega čebelnjaka, v katerem je bilo kakih 90 AŽ-panjev z obilno zimsko zalogo in omara z 250 zalitimi sati, ki sem jih shranil kot železno rezervo za eventualno pitanje v naslednjem letu, ustavil močen motoriziran oddelek s tanki in tovornimi avtomobili. Visoko goni nad vasjo sem v družbi partizanov opazoval z daljnogledom, kdaj se bodo lotili čebelnjaka in medu. Toda vse je šlo srečno mimo! Niso se zavedali, da bi s pol kilograma žvepla z lahkoto prišli do okroglo 1300 kg medu v satju.

Po tej ofenzivi smo čebele v vsej Beli krajini lepo in skrbno zazimili, čeravno v glavnem na maninem medu. Pripomniti je treba, da smo bili ta čas

od Ljubljane tako rekoč odrezani. Primanjkovalo nam je satnic, sladkorja in drugih čebelarških potrebščin. Zima je bila izredno prizanesljiva, tako da ni nikjer izbruhnila griža. Po prvem spomladanskem izletu so čebelarji zrlji z velikimi nadami v leto 1944 kljub temu, da so vse naokrog odmevale težke detonacije in regljale strojnice. Skoraj vsi mlajši čebelarji, vojni obvezniki, so odšli v partizanske brigade in odrede.

Po nalogu tedanje okrožne gospodarske komisije (OGK) s sedežem v Črnomlju sem moral skrbeti za razvoj in napredek čebelarstva na celotnem osvobojenem ozemlju, predvsem pa v Beli krajini. Bil sem tedaj večkrat na Glavnem štabu NOV Slovenije, kjer sem posredoval za krajše dopuste čebelarjev-borcev. Dovoljevali so jih poveljniki posameznih edinic po lastni uvidevnosti. In res, marsikateri čebelar je priromal iz daljne Notranjske, iz okolice Ljubljane ali od drugod, da je opravil nujna dela pri čebelah.

Spomladi leta 1944 je OGK sklicala zbor belokranjskih čebelarjev v Črnomlju. Na tem zboru je bil sprejet pravilnik o zaščiti čebelarstva in oddaji medu. Čebelarji so se obvezali, da bodo oddali za potrebe NOV približno polovico svojega pridelka ter nekaj dkg voska od vsakega panja. Razen tega so morali hraniti od točenja do točenja po 5 kg medu na panj kot železno rezervo. Danes gotovo ni več najti podatkov o oddanem medu, a kolikor se spominjam, je oddaja zajela kakih 18 ton medu. Ako računamo, da je bilo tudi izven obvezne oddaje darovano ob raznih prilikah še kake 2 tni medu, lahko mirne duše trdimo, da je belokranjsko čebelarstvo žrtvovalo za NOV okrog 20 ton medu, kar ustreza po kalorični vrednosti mesu 66 srednje-težkih volov. S tem izrednim prispevkom so si belokranjski čebelarji postavili časten spomenik, ki naj bo za zgled bodočim rodovom. Saj vemo, da je med kot visoko kalorična hrana rešil premnogim ranjencem in izčrpancem dragoceno življenje.

Ker so čebele tisto leto zelo dobro prezimile, smo se spomladi naenkrat znašli pred problemom, kako preskrbeti čebelarje s satnicami. Da bi jih dobili iz Ljubljane, je bilo vsako upanje zaman. Zato me je naprosila OGK, da rešim to vprašanje, kakor bi bilo pač v danih okoliščinah mogoče. Za izdelavo satnic so prišli v poštev le modeli za ročno vlivanje. V okraju so bili k sreči trije kovinski modeli tipa »Ritsche«. Voska smo imeli 700 do 800 kg.

Prvi poizkusi so dali naravnost obupne satnice. Ker plošče omenjenih modelov niso bile ravne, so bile satnice temu primerno neenakomerno debele. Na 1 kg jih je prišlo 8 do 9. Takoj sem uvidel, da s temi modeli ne bom rešil zadovoljivo poverjene mi naloge. Ni preostalo nič drugega, kakor pljuniti v roke in skonstruirati cementne modele, ki bi dali vsaj 13—14 satnic na kg. Najprej se je pričel lov za uporabnim cementom. Ker je minilo skoraj leto, odkar je prišel v Belo krajino zadnji cement, so bile vse vreče s cementom trde kot kamen. Iz te stiske mi je pomagal tovariš Martin Plut, bivši lastnik podjetja »Zora«, ki mi je omogočil, da sem iz nekaj vreč cementa nasejal okrog 30 kg še dokaj uporabnega materiala. K sreči sem imel še nekaj dobrih satnic, ki sem jih uporabil pri odlivanju negativov. Končno sem iztaknil staro cev iz debele cinkaste pločevine, iz katere je napravil partizanski klepar tovariš Ovniček 5 šasij (obodov) za 5 modelov po kovinskem tovarniškem vzorcu. Ko je bilo vse pripravljeno, sem odlil za poskušnjo prvi model, ki je, čeravno se je cement zelo počasi sušil, kar dobro uspel. Prve satnice,

ki smo jih z njim napravili, so tehtale od 6 do 7 dkg, kar znaša 14 do 15 kosov na kg. Debelina satnic je bila enakomerna, njih robovi še dokaj ostri. Po tem uspehu sem takoj izgotovil še ostale štiri modele. Končno je bilo vse pripravljeno. Tudi primerne prostore smo dobili v mali železniški hišici nad postajo v Črnomlju. Uvedel sem posebno kontrolno knjigo o prevozu voska in o oddaji izgotovljenih satnic. Edino glede ločila si nisem bil na jasnem. Kompozicija medu, krompirjeve vode in žganja ni povsem ustrezala, ker so se modeli kakor tudi satnice precej pacale. Kasneje sem se odločil za sirotko, ki je po mojih izkušnjah eno najboljših ločil, kar jih danes poznamo. Ako se prav spominjam, mi jo je priporočil tovariš Rajk iz Bušinjne vasi nad Metliko, za kar smo mu lahko vsi še danes hvaležni. Sirotka pusti na toplem modelu skoraj mikroskopsko plast albumina (beljakovine), ki predstavlja v vlažnem stanju najidealnejše ločilo.

Prvotni delovni kolektivj so sestavljali razen mene danes že pokojni železniški uradnik Nagelschmid, nekaj mladink in gibčen, tedaj dvanajstletni Franc Molk. Vsako odlito satnico smo takoj stehitali in jo, ako je bila težja od 6 in pol dkg, znova pretopili. Delovni prostor je bil takole urejen: V sredini in ob prednji steni je stal mal štedilnik, na katerem sta bila stalno dva večja lonca raztopljenega voska, ki je plaval nad 7—8 cm debelo plastjo vroče vode, da se ni prismodil. Okrog štedilnika so bili polkrožno razvrščeni modeli na štirinožnih kuhinjskih stolčkih. Na desni strani vsakega modela je stal nekoliko niže lonček z ločilom, na levi pa v isti višini posoda z vodo, kamor smo takoj po stiskanju odlili še tekoči vosek. Za modelom je stala oseba, ki je z njim stiskala satnice. Od vsakega modela do lonca z voskom je bila položena močna deska, na katero je kapal vosek od zajemalke. Za štiri modele je zadostoval en polivač, če je bil količkaj priročen. Prej omenjeni Franc Molk je dosegel pri tem delu naravnost nepojmljivo spretnost. Z lahkoto je polival štiri modele, kuril štedilnik, donášal kurivo in prelival vosek iz lonca v lonec. Ostalo delo se je odvijalo takole: Ko se je model segrel na 40—45° C, smo dvignili pokrov, polili dno s toplo sirotko in pljusnili z njo trikrat tudi po pokrovu, da sta bila oba dela (pokrov in dno) dobro oblita. Sedaj smo vtaknili med pokrov in dno kazalec roke, nagnili model, da je sirotka odtekla v desno posodo, nato pa ga spustili, da je dobil spet prvotno lego na stolčku. Ko smo pokrov odprli in dali polivalcu voska znak, je ta s primerno zajemalko polil zadnjo polovico dna od leve proti desni. Ko smo pokrov hitro poklopili, je bila satnica gotova. Čim krajše je bilo časovno razdobje od polivanja voska do poklopljenja pokrova, tem tanjša je bila satnica. Ko smo pokrov spustili, je bilo vsako nadaljnje pritiskanje odveč, kajti tekoč vosek se je med ploščama hipno strdil, tako da niti z več-tonskim pritiskom ne bi dosegli kakšne izboljšave. Nazadnje smo še tekoči vosek, ki sta ga plošči iztisnili, zlili iz modela v posodo na levi strani ter s topim nožem ob poševni, notranji strani modela ostrgali strjeni vosek. Ko smo pokrov sneli iz ušesnih tečajev in satnico kar na njem obrezali, smo jo previdno odluščili. Po nekaj dneh vežbanja si je vsak pridobil tako spretnost, da je izgotovil tudi 25—30 satnic na uro. Da niso bile satnice preveč krhke, smo primešali raztaljenemu vosku nekaj dkg čistega lanenega olja, ki smo ga bili iztaknili prav po naključju. Take satnice so bile zelo prožne. Zaradi krhkosti ni bilo nikdar nikakih pritožb. Pri prevzemu smo odbijali

glede na čistočo 4—7 % voska. Za delavca stiskalca je bilo 6 ur dnevnega dela kar dovolj, saj je bilo neprestano sklanjanje nad vročim voskom precej naporno. Z vztrajnim delom smo prelili ves vosek v satnice ter z njimi preskrbeli vse čebelarje v Beli krajini, deloma pa tudi čebelarje v obmejnih okrajih. Začetniki so dobili kakih 15 do 20 kg satnic, ne da bi jim bilo treba zanje oddati vosek. V zgodovini slovenskega čebelarstva se še ni zgodilo, da bi v dveh letih s tako preprostimi pripravami predelali skoraj eno in pol tone voska v satnice.

Bogate izkušnje, ki smo si jih pridobili pri tem delu, ne smejo biti pozabljene. V letu 1944 smo vlili povprečno 16 do 17 satnic iz enega kg voska. Čebelarjem smo na izrecno željo postregli s poljubno debelimi satnicami. Cementni modeli so pokazali, da imajo velike prednosti pred kovinskimi. Prva prednost je v tem, da so zelo poceni, druga v tem, da se ne pregrejejo, četudi so ves dan v neprestanem obratu, tretja, da vzdrže po več tisoč odtisov, ne da bi se najmanj zvilji ali deformirali. Ko se negativni odtisi na cementnem modelu zaradi razjedanja sirotke zližejo, jih kratko malo obnovimo v starem kovinskem ogrodju.

Seveda ni šlo vedno vse gladko. Nekoč smo doživeli tole nevšečnost: Vse dopoldne sem bil službeno odsoten. Ko sem se okrog poldneva vrnil v satnišnico in videl prazno mizo, sem mislil, da so čebelarji satnice sproti odnesli. V resnici pa niso delavci ves ta čas vlili niti ene brezhibne satnice. Vsaka jim je že med vlivanjem razpokala. Prepričani so bili, da imajo opraviti z nepristnim voskom, toda na koncu se je izkazalo, da je bil vosek prevroč, kajti, ko smo ga nekoliko shladili, je delo v redu steklo in vsi smo se oddahnili.

Leta 1945 smo satnišnico prenesli v klet združnega poslopja blizu živinskega sejmišča v Črnomlju. Tudi satnišnični delovni kolektiv se je spremenil. Na mojo prošnjo nam je belokranjsko vojno področje dodelilo partizana tovariša Krumpačnika iz Rečice v Savinjski dolini. Kot čebelarja ga je vlivanje zelo zanimalo in pokazal je pri tem mnogo spretnosti. Na pomoč nam je priskočil tudi tedanji čebelarski začetnik, upravnik pošte v Črnomlju, tovariš Mirko Kramarič, ki je zaradi moje prezaposlenosti pozneje sam vodil delo v satnišnici.

Tovariš Krumpačnik še danes uspešno čebelari na svojem domu v Savinjski dolini. Pri vlivanju satnic je bil tako spreten, da jih je napravil tudi po 20 iz 1 kg voska. Ta rekord je krepko držal v svojih rokah in nihče mu ni bil kos. Take, 5 dkg težke satnice so bile tanke kot papir. Ker so se jih mnogi čebelarji branili, češ da ni mogoče vanje vtirati žice, sem sklenil, da jih sam uporabim v svojem čebelarstvu. Da jih ne bi pri vtiranju prerezal, sem na kolesce, preden sem ga položil na žico, nakapal s koščkom satnice nekaj voska. Žice dejansko nisem vtisnil v satnico, temveč jo nanjo nekako prilepil.

Te tako sumljive satnice so se v panjih odlično obnesle. Čebele so jih mnogo prej dogradile kot sedem- ali osemdekagramske. Tanjše satnice je uporabljal tudi čebelar iz Metlike, tovariš Oberman, in bil z njimi zelo zadovoljen. Ugajale so mu zlasti zaradi tega, ker je prihranil z njimi mnogo voska in s tem seveda tudi precej denarja. Ni vseeno, ako dobiš iz 1 kg voska 13, ali 20 satnic. Tanjše satnice ti dajo nič manj kot 800 din prihranka pri vsakem kilogramu. Za čebelarja je predvsem važno število satnic, ne pa njih

teža. Kakor sem že zgoraj omenil, zahteva vtiranje žice v take satnice precej pazljivosti in spretnosti, toda to si hitro pridobiš in ni treba vreči zaradi tega puške takoj v koruzo. Umevno je, da spadajo tanke satnice v panj le ob dobri paši. Dokler jih čebele ne dograde, panjev ne smemo prevažati, ker bi se med prevozom prav gotovo pokvarile. Večina čebelarjev trdi še danes, da si tanjših satnic od 13 do 14 na kg (7—8 dkg težkih) ne upajo zažičevati, ker niso dovolj trdne. Tudi jaz sem tako mislil pred vojno, po dobljenih izkušnjah med vojno pa se mi zdi tako mnenje ne samo konservativno, ampak naravnost zmotno. O tem problemu bom kdaj kasneje še spregovoril nekaj besed.

Opisana zasilna satnišnica je gotovo mnogo pripomogla, da so lahko čebele izkoristile pašo, čebelarji pa nadomestili staro satje z novim. O njih vplivu na izreden pridelek medu niti ne govorim. Nadvse važne pa so bogate izkušnje z vlitimi satnicami. Vsi čebelarji, ki so jih uporabljali, lahko potrdijo, da jim nobene prejšnje niso dale tako lepega in brezhibnega satja. V panjih se niso zvijale, niti nategovale; zato jih čebele niso kvarile s trotovinjo. Sploh je bilo satje iz teh satnic še več let po osvoboditvi lep in prijeten spomin na izdelke partizanske satnišnice.

Po osvoboditvi sem tudi na novem službenem mestu v Ajdovščini uvedel cementne modele za vlivanje satnic. Čebelarjem so se takoj priljubile in kmalu so postale nepogrešljiv čebelarški inventar. V Beli krajini pa je postal ta način izdelave satnic naravnost tradicionalen. Posamezni izdelovalci še danes vlivajo iz enega kilograma voska povprečno 17—18 satnic.

Gornje vrstice sem priobčil zato, da ne zatone v pozabo dogodek, ki je bil v zgodovini slovenskega čebelarstva svetel žarek, čeravno je žarel v naši najsiromašnejši deželi, v Beli krajini, med splošno borbo na življenje in smrt celotnega slovenskega naroda.

PO SLEDI ZA NAJBOLJŠIMI ČEBELJIMI PLEMENI

ADAM KEHRLE

Izrael

Po sedemdnevni dokaj neprijetni vožnji po morju sem dospel 8. aprila v Palestino, v deželo, kjer se cedita mleko in med. Noč sem prebil na gori Karmel, naslednji dan pa sem se odpeljal v Tel Aviv. In tedaj sem imel priliko občudovati Sveto deželo v vsej njeni spomladanski krasoti. Zatrjevali so mi, da toliko cvetja, kot sem ga videl takrat, ni bilo že najmanj pol stoletja; to je bila posledica izdatnega deževja v pretekli zimi.

Pot v Tel Aviv me je vodila po zelo rodovitnih delih Izraela preko Saronске planote, ki se razprostira južno od Karmela. Širok pas oranžnih gajev se vleče vzdolž vse ceste do Jaffe in še od tod naprej. Gaji so bili v polnem cvetju in zrak je bil prenasičen s prijetnimi vonji. Povedali so mi, da je doseglo medenje svoj višek in da so nekateri čebelarji že začeli točiti med.

Na kmetijskem ministrstvu v Tel Avivu so me predstavili čebelarskemu referentu D. Ardiju. Načrt za ogled Izraela je bil kmalu gotov in določeno je

bilo, da me bo kot vodja spremljal sam Ardi. Naj se mu na tem mestu iz srca zahvalim za njegovo pomoč in ljubeznivost.

Kamorkoli pogledamo, povsod opazimo silen napredek in razvoj te mlade države. Gospodarske probleme rešujejo tu neposredno in tako učinkovito, kot je le mogoče. To velja tudi za čebelarstvo. Značilen primer je prizadevanje izraelskega ministrstva za kmetijstvo, da preskrbi čebelarjem čim kvalitetnejše vzrejno gradivo. Matice vzrejajo na državnih plemenilnih postajah, od katerih je najpomembnejša v Hefzebaku, blizu kraja, kjer je stala nekdanj starodavna Caesarea. V območju treh milj ($4\frac{1}{2}$ —5 km) okrog te postaje je po zakonu prepovedano vsakemu čebelarju imeti čebele. Vzrejno gradivo daje posebno plemo italijanskih čebel, ki jih gojijo v Hefzebaku.

Preden so se za to plemo dokončno odločili, so temeljito preizkusili njegovo prilagodljivost podnebnim razmeram Palestine in primerjali njegove sposobnosti s celo vrsto drugih plemen različnega porekla. Ta način, s katerim skuša izraelska vlada pospeševati čebelarstvo, vodi brez dvoma k velikemu napredku.

Često sem slišal, da ima Izrael svojo posebno čebeljo pasmo, toda natančnejša raziskovanja so pokazala, da ni jasnih razmejitev med čebelami, ki jih najdemo v Libanonu, Siriji in Palestini. Neznatne razlike ne dajejo zadostnega jamstva za posebno klasifikacijo. Geografsko je Izrael del Sirije in tukaj ni naravnih ovir, ki bi mogle preprečiti mešanje, če bi bilo več domačih pasem.

Sirska čebela, apis mellifera, var. syriaca, je zelo podobna ciprski; kljub temu je med njima dovolj razlik, po katerih ju je mogoče opredeliti kot samostojni pasmi. Sirska čebela je manjša od ciprske in vsako napako, ki jo ima ciprska, najdemo pri njej povečano. To velja zlasti o razdražljivosti. Po mojih izkušnjah je tako srdita, da je zaradi tega brez vsake vrednosti za prakso, četudi ima več dobrih lastnosti. Vendar napade — v nasprotju z nekaterimi evropskimi pasmami — samo tedaj, če jo motimo. Zato preprost čebelar s temi čebelami prav dobro shaja, saj pride z njimi v stik kvečjemu enkrat v letu, in sicer ob koncu sezone, ko jim pobere med (ko so družine že zelo oslabiljene). Prijemi, ki jih zahteva moderno čebelarjenje, so pri sirskih družinah skoraj izključeni. Celo majhne družine, ki obsedajo le nekaj satov, ne trpe nikakega vmešavanja, kot sem se sam prepričal. Razen tega napade in zasleduje roj razjarjenih čebel vsako živo bitje, ki ga doseže. Ta navada množičnega napadanja, celo v večji razdalji od panja, je naravnost nevarna poteza v njihovem značaju. Tudi tellske, ciprske in nekatere francoske družine so k temu nagnjene, toda v mnogo manjši meri.

Čista sirka je v resnici brhka čebela. Njen zadek je zelo koničast, prvi trije hrbtni okrovi pa so svetlo citronastorumeni. Tomentni pasovi in vrhnje dlavičice imajo srebrn lesk, ščitik na oprsju pa je živorumen.

Sirske matice so izredno, lahko bi rekli, skoraj preveč rodovitne. Čebele so pri nabiranju medečine dokaj vztrajne. So pa zelo rojive in, ko se v družini pojavi rojilni nagon, nastavijo neverjetno število, dostikrat na stotine matičnikov. Ena izmed najlepših čednosti sirske čebele pa je neustranjenost, s katero brani svoje bivališče.

Cista sirka se po svoji vnanosti in bioloških posebnostih dobro loči od ostalih pasem. Vendar je danes težko najti družine s čistimi sirkami. V Izraelu bi morda našli nanje še v Zgornji Galileji ter v pokrajini med Hulskim jezerom in Metullo. V Jordaniji so pogostnejše, v severnem Libanonu in v Siriji pa je vpliv anatolskih čebel dovolj očiten. V resnici nastopa močna menjavost že pri družinah takoj severno od Beirutu. Križanke prevladujejo vsepovsod v Izraelu, kar je razumljivo, saj si čebelarji zelo prizadevajo, da bi spodrinili domačo čebelo. Kljub temu je mnogo čebelarjev, ki to obsojajo in imajo uvedbo italijanske čebele naravnost za zločin. Obrabljene fraze, s katerimi skušajo zagovarjati domače čebele, so v Izraelu bolj vsakdanje kot v malokateri drugi deželi. Obiskali smo nekega takega zagovornika sirske čebel. Hotel nam je dokazati, kako so njegove družine krotke. Toda prepričal nas o tem ni. Po mojem mnenju nima sirska čebela niti ene dobre lastnosti, ki bi mogla odtehtati njeno srditost. Četudi se mi je večkrat zagotavljalo, da je le mogoče najti družine, ki so v resnici krotke, na take nisem nikdar naletel pri svojih raziskavanjih. Kakor hitro si stopil v kak čebeljak, v katerem so gojili sirske čebele v modernih panjih, te je takoj napadla drhal razjarjenih in sikajočih čebel, a ko si čebeljak zapustil, so te trumoma zasledovale na dokaj velike razdalje. Vendar je ta izredna srditost marsikje celo zaželeno. Neki zelo spreten arabski čebelar mi je za-trjeval, da bi malokdaj točil med, če bi srditost čebel ne branila nezaželenim osebam vdirati v njegov čebeljak.

Leta 1952 je bilo v Izraelu okroglo 33.000 čebeljih družin; imajo pa namen to število v nekaj letih podvojiti. Čebelarje potrebuje uvažajo večinoma iz Amerike. Čebelarji izključno v Langstrothovih panjih. Da pa bi opravljanje poenostavili in dosegli čim večjo gospodarsko korist, uporabljajo kot naklade plodišča. Preproste prvotne panje je mogoče najti samo še v osamljenih arabskih vaseh.

Trgovska čebelarstva so omejena v glavnem na združno urejene naselbine ali kibbutzime. Nekateri take zadrage imajo tudi do tisoč čebeljih družin. Način čebelarjenja pa je bolj intenziven kot ekstenziven. Pomanjkanje lesa, visoke cene uvoženih panjev in splošne gospodarske razmere ne dopuščajo nikakega tveganja v čebelarstvu. Glavna paša je na oranžnih cvetovih, ki dá povprečno na panj 20—30 kg medu. Konec aprila ali v začetku maja prepeljejo panje iz oranžnih gajev, ki so predvsem v nižinah ob obali, na griče in gore v Galilejo, kjer točijo drugič med v divje rastočih cvetlicah, med katerimi so najvažnejše: akacija, sivka, divje korenje, kadulja, materina dušica, razne vrste kaktej in osata. Drugo točenje vrže znova 20 do 30 kg medu na družino. Trgovsko čebelarstvo ima torej v Palestini veliko bodočnost.

Razumljivo je, da je čebelarstva letina v Vzhodnem Sredozemlju predvsem odvisna od množine padavin v kratkih zimskih mesecih. To velja za pašo na oranžnem cvetju, tem bolj pa za pašo na divje rastočih cvetlicah. Toda vsa upanja, ki se porajajo zaradi izdatnega deževja, lahko v času cvetenja v hipu poruši strašen veter kamsin. To se je zgodilo leta 1952. Vse srednjevzhodne dežele so imele v prejšnji zimi dovolj dežja in oranžna drevesa so se šibila od preobilice cvetja. Ko pa je bilo medenje na višku, je

vroči kamsin iz puščave požgal cvetje v nekaj urah. Upanje na rekordno letino je splavalo po vodi in čebelarji so se morali zadovoljiti z borimi 6 kg na panj — z najnižjim povprečkom v zadnjih desetih letih. Vendar cvetlice po gričih in gorah niso bile zaradi tega prizadete. Dobra bera na njih je čebelarje bogato odškodovala za vsa prejšnja razočaranja.

Od srede julija do novembra, ko nastopi deževna doba, ni ne nektarja ne peloda. V tem času se mora vsaka družina boriti za svoj obstoj s sršeni in voščenimi veščami. To je zelo ogorčena borba. Družine oslabijo najprej sršeni, nato pa jim skuša zadati voščena večša še zadnji, smrtni udarec. Kljub vsem prizadevanjem čebelarjev, da bi s strupenimi vabami in razdiranjem gnezd zatrl sršene, pade letno 10 % družin, dostikrat celo 30 %. Nekateri čebelarji so bili prisiljeni preseliti svoje čebelnjake v kraje, ki so manj ogroženi od sršenov.

Dež in mraz napravita v novembru konec tej divji borbi med čebelami in njihovimi sovražniki. Z nastopom deževne dobe se prične zanje novo življenje. Če je vreme ugodno, nudita v obmorskih krajih rožičevce (ceratonia siliqua) in japonska nešplja (eribothrya japonica) obilo nektarja in peloda. V više ležečih krajih niso ostre in kratke zime nikaka redkost; zato ni tu prezimovanje za čebelarja nikak resen problem.

V prejšnjih letih sem od patra Maurusa Massé-ja, ko se je mudil v samostanu v Aboa-Goschu, marsikaj slišal o sirske čebeli. Ta se je zelo trudil, da bi izvel iz te pasme najboljšo, kar bi bilo mogoče, toda imel je malo uspeha in zadoščenja za svoja prizadevanja. Sedaj šele razumem, zakaj mu je spodletelo.

Jordanija

Dne 19. aprila sem se prepeljal čez reko Jordan, nato pa krenil proti samostanu St. Benoit, ki stoji na Oljski gori jugovzhodno od Jeruzalema. Od tod je krasen razgled na staro mesto in tempeljsko okrožje. Še pred kratkim so gojili v samostanu St. Benoit sirske čebele v modernih panjih, toda z njimi niso imeli pravega uspeha.

Arabci zelo cenijo svoje domače čebele. Neprestano so mi zatrjevali, da je treba razlikovati dve vrsti domačih čebel: ene da grade satje v obliki lune, druge pa v obliki podolgovatih brazd. Prve naj bi bile krotke, toda kratkoživne in ne preveč vztrajne pri nabiranju medecine; poslednje pa naj bi bile zelo nagnjene k pikanju, vendar dolgoživne in izredno marljive. To preprosto razlikovanje pa se ob natančnejšem razmotrivanju izkaže kot prazna marnja. Če izluščimo iz orientalskega načina izražanja v primerjavah bistvo, lahko ugotovimo tole: Ako vsadimo drugi ali tretji roj v palestinski cevasti panj iz gline, bo gradil satje vzporedno s sprednjo steno, torej v obliki bolj ali manj okrogle ploskve. Nasprotno pa bo močan prvec zasedel pretežni del cevastega prostora v panju in bo gradil pravokotno na sprednjo steno, to se pravi, da bo zgradba satja mrzla, kot bi dejal Evropejec v svojem bolj prozaičnem jeziku. Za drugca ali tretjevca je malo verjetno, da bo lahko kljuboval pustošenju sršenov in voščenih vešč, pa je zaradi tega v očeh nepoučenih »kratkoživen« in slab medar. Mnenje, da je treba razlikovati dvoje

vrst čebel pri isti domači pasmi, je za čuda razširjeno na Srednjem Vzhodu. Tudi na otoku Cipru sem naletel na to naziranje z istim utemeljevanjem.

V Jordaniji so se v zadnjih letih zelo trudili, da bi uvedli moderne panje. Toda ta dobro mišljena stremljenja so obsojena na neuspeh, če ne uvedejo istočasno tudi čebel, ki niso preveč sitne pri opravljanju. Prav nič ne pridobimo, če sirske čebele preprosto preselimo v moderne panje, nato pa jih zaradi njih razdražljive narave prepustimo samim sebi. Skoraj bolje je, da ostanejo v svojih glinastih ceveh. Pri pridelku medu se ne bodo pokazale kake posebne razlike, različni pa bodo nabavni in proizvodni stroški. V deželi, kjer ni lesa in kjer ni resnega prizadevanja, da bi uvedli čebele, ki bi bile čim bolj prilagojene modernim načinom čebelarjenja, izdatkov za panje s premičnim satjem ni mogoče opravičiti. Na soncu posušene glinaste cevi tako rekoč nič ne stanejo, so pa za sirske čebele, če so dovolj velike, kar primerno bivališče.

Moja pot skozi Jordanijo me je pripeljala do marsikaterega primitivnega čebelnjaka, skoraj v nobenem pa ni bilo večjega števila čebeljih družin. Če jih je bilo ducat, je bilo to že nekaj posebnega, navadno pa sta bili samo dve, kvečjemu štiri. Glinaste cevi imajo debele stene in so precej prostore; prilagojene so velikim toplotnim nihanjem in naravi domače čebele. Dolge so 26 inč (65 cm), medtem ko znaša notranji premer 12 inč (30 cm). Stene so dobri 2 inči debele (5 cm). Manj pogostni so kamniti panji v obliki orientalskih vrčev za vodo, ki drže dve galoni (9 litrov). Čebele izletavajo skozi zoženo grlo. Vrči leže po strani, zadaj pa so zaprti z desko, ki jo lahko odzamejo kadar hočejo iz njih točiti med. Taki kamniti panji imajo to prednost, da so zelo trpežni in zavarovani proti vdiranju mnogih nezaželenih gostov. Biti pa morajo zavarovani tudi proti neposrednim sončnim žarkom, kar je pri glinastih ceveh nepotrebno. Kakor vse kaže, so ti kamniti panji omejeni zgolj na Jordanijo in Libanon; vsaj jaz jih še nisem videl kod drugod.

Dne 7. maja sem zapustil Jeruzalem ter se napotil preko Jerihe in Amana proti Siriji in Libanonu. Ko sem došel v Jeriho, je bila žetev pšenice v polnem razmahu. Poletje se je približalo k svojemu koncu. Lilije so zginile s polj in se bodo znova pojavile šele v naslednji pomladi. Pokrajina je porjavela, da je bila videti kakor opustošena. Toda kakor hitro sem se poslovil od Palestine, me je presenetila v zeleni dolini Wadi Salt, po kateri se vije cesta na Aman, ko zapusti Jerihovsko planoto, tako ljubka pokrajinska slika, kot si jo je le težko predstavljati. Ta ozka dolina, obdana od obupno pustih gričev starega Moaba, posejana z obilico divjih rož in nepregledno množino cvetočih oleandrov, odeta v škrlat kot iz voska napravljenih cvetov granatnega jabolka, je nudila nepozabno pašo mojim očem. Sredi te očarljive pokrajine med Suweilom in Ensaltom je postavilo jordansko kmetijsko ministrstvo pred kratkim poizkusni čebelnjak.

Ko sem prišel v Aman, sem se telefonično javil kmetijskemu ministrstvu, nato pa sem se brez odlašanja odpravil na najbolj tvegano pot skozi puščavo v Damask.

(Dalje prihodnjič)

POROČILO OPAZOVALNIH POSTAJ ZA ČEBELARSKO LETO 1953/54

VODNIK-SKRK

V pretečenem enoletnem razdobju je imela Čebelarstva zveza 24 večinoma stalnih opazovalnih postaj. Njihova razmestitev je v glavnem ostala taka, kot je bila v čebelarstvu leta 1952/53. (Glej Slov. čebelar 1954, št. 5-6!) Na osnovi poročil opazovalcev so bila sestavljena mesečna poročila, ki so nudila splošno sliko čebelarjenja, pašnih razmer in vremena širom po Sloveniji in delno iz Hrvaške, kjer sta v Istri dve stalni opazovalni postaji in ena premakljiva v Gorskem Kotoru oziroma v Liki. Še dosti redna mesečna poročila je pošiljalo kakih 20 opazovalcev. Na novo sta bili vzpostavljeni dve opazovalni postaji, in sicer v Logatcu (Alojz Hanžič) in v Bilju-Renčah (Karel Črmelj). Oktobra leta 1954 je prenehala z opazovanjem postaja Preddvor pri Kranju.

Zimska doba

V septembru in v prvi polovici oktobra je bilo ugodno vreme za krmljenje; čebele so lahko izletavale. V zadnji tretjini oktobra je bilo predvsem v severo-zahodni in južni Sloveniji obilo dežja. Konec oktobra pri večini družin ni bilo več zalege. Oktober je bil sorazmerno suh in topel ($2,5^{\circ}\text{C}$ nad povprečkom). Povprečna poraba v oktobru je bila 93,6 dkg.

November je bil suh in mrzel. V Preddvoru pri Kranju je pokazal termometer največji padec -11°C 27. novembra. Prve dni novembra je padal sneg, ponekod dež. Bilo je tudi dosti lepih in sončnih dni, a prevladovali so mrzli vetrovi — sever in vzhodnik. Čebele so se večkrat sprašile. Povprečna poraba v novembru je bila 93,2 dkg.

Prve dni decembra je bilo skoraj v vsej Sloveniji lepo in toliko toplo vreme, da so čebele izletavale. Na splošno pa je v decembru prevladovalo mrzlo in oblačno vreme z manjšimi padavinami. December je bil suh in sorazmerno topel ($1,7^{\circ}\text{C}$ nad povprečkom). Proti koncu druge dekade je nastopila najprej poledica, nato pa je vso Slovenijo, razen Primorske, pokrila tanka snežna odeja, približno 5 cm debela. Kasneje je nastopil občuten mraz. Najnižja temperatura je bila zabeležena pri Kranju -12°C . Povprečna poraba zimske zaloge je bila sorazmerno nizka: 57,4 dkg.

Januarja je v Primorju in Istri ležal le nekaj dni sneg, medtem ko je ostalo Slovenijo ves mesec pokrival sneg. Januar je bil hladen ($3,1^{\circ}\text{C}$ pod povprečkom). Vladalo je oblačno in mrzlo vreme z nizkimi temperaturami, ki so večkrat padle do -20°C . Kljub temu so se v sončnih dneh od 17. do 21. decembra čebele skoraj povsod sprašile. Povprečna mesečna poraba je bila 107,6 dkg.

Februar je bil zelo mrzel ($3,8^{\circ}\text{C}$ pod povprečkom), prevladovalo pa je lepo vreme, le sredi mesca je padlo nekaj dežja in snega. Večino Slovenije je po-

krival ves mesec sneg. Čebele so se otrebile šele zadnja dva dni februarja. Povprečna poraba je bila 134,6 dkg.

V marcu je bilo vreme pretežno oblačno, deževno in vetrovno, a razmerna topla, saj je bilo topleje kot prejšnje leto v marcu (za 1,5° C nad povprečkom). Dež in veter sta ovirala pašo in bero peloda na pomladnem cvetju; to je močno zavrlo pomladni razvoj družin; zalege je bilo v splošnem zelo malo. Mnogo družin je pomrlo od lakote ali za grižo. V okolici Novega mesta je padlo približno 35 % družin. V Krškem so na kostanjevem medu nekaterim čebelarjem čebele pomrle, pri drugih pa zelo slabo prezimile. Čebelarji-prevaževalci, ki so imeli družine zazimljene na žepkovem medu, niso imeli izgub — samo zimske zaloge so bile šibke in so morali že zgodaj krmiti. Povprečna zimska poraba je bila 6,84 kg.

Pomladna in poletna doba

Za razvoj družin neugodno vreme se je nadaljevalo tudi v aprilu. V začetku aprila sicer še dokaj toplo vreme se je zlasti v tretji desetini mesca sprevrglo v deževno in mrzlo (slana), tako da sadno drevje, ki je začelo cveteti, povečini ni nudilo čebelam niti peloda niti medečine, temu primerna pa je bila tudi sadna letina. Čebele je bilo treba izdatno krmiti. Razvoj družin je bil počasen. April je bil hladen (0,9° C pod povprečkom).

Tudi maj je bil hladen (0,9° C pod povprečkom). Prve tri tedne je vladalo mrzlo, oblačno in deževno vreme. Ker je bilo prehladno, so rastline slabo medile, pa tudi dež je skromno medečino sproti izpiral, tako da ni bilo kaj prida donosa s sadnega drevja, oljne repice in travniškega cvetja. Čebelarji so krmili, onim, ki niso, pa so družine padale. Sele proti koncu mesca se je vreme zboljšalo, zato je bil donos s travniških rastlin boljši. Čebele so brale na raznih deteljah, na akaciji, kadulji, grintavcih idr. Roji so bili maloštevilni.

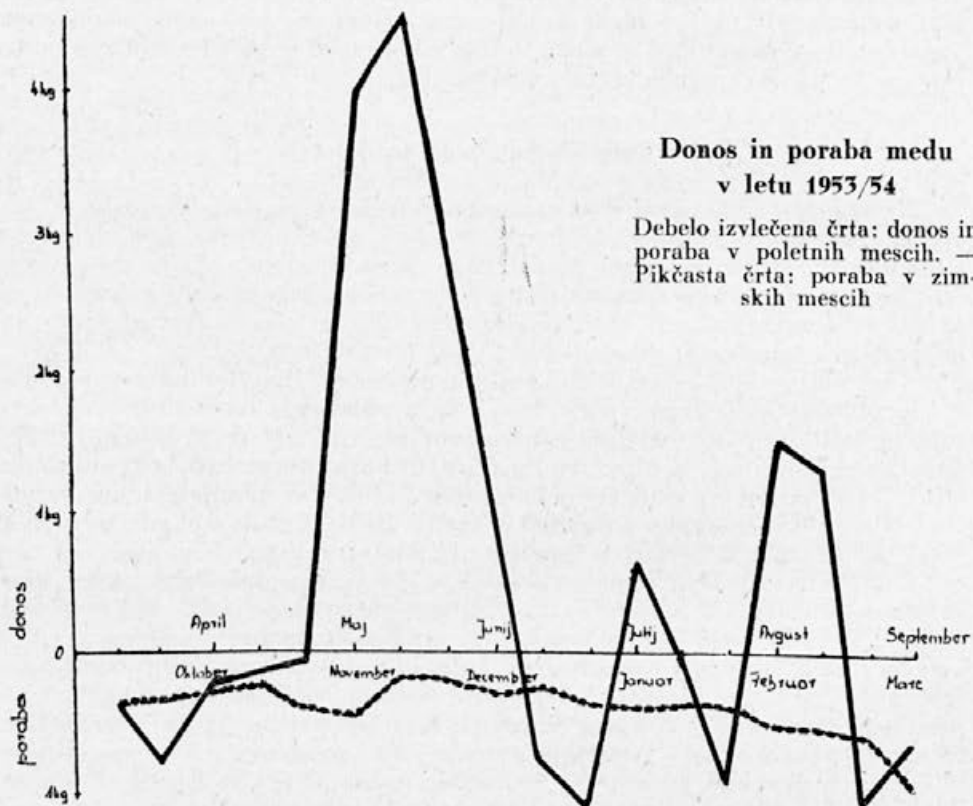
Deževno vreme se je nadaljevalo tudi v juniju, razen na Primorskem, kjer je bilo malo manj dežja. Sicer je bil junij sorazmerno topel (1° C nad povprečkom). Travniška paša je bila v splošnem manj izdatna kot druga leta. Donos z akacije je bil dober, a kratkotrajen. Izdatnejšo bero so v splošnem pokazale družine, ki so brale na akaciji, žajblju in smreki. Točili so le redki čebelarji, predvsem v vzhodni in zahodni Sloveniji. V zadnji tretjini junija je prenehala travniška paša. Domači kostanj se je zakasnil. Konec mesca pravega donosa ni bilo več, ponekod je tehtnica že padala, nastopil je čas košnje. Rojev je bilo nekoliko več kot maja.

Tudi v juliju je prve 3 tedne mnogo deževalo, šele v zadnji desetini mesca se je vreme zboljšalo. Domači kostanj je večkrat zacvetel, pa ga je kmalu opralo, tako da izdatnejše kostanjeve paše ni bilo. Izjemoma so čebele brale konec julija na kostanju, ki raste na osojnih legah. Ta je konec julija mirno odevetel in tudi medil. Skoraj povsod se je cvetenje kostanja v tem letu zavleklo do konca julija, t. j. skoraj za 1 mesec. Tudi julija so mnogi čebelarji krmili, zlasti šibkejše družine. Neugodno vreme in slabe pašne razmere so imele za posledico pešanje družin; zalege je bilo manj kot je je normalno v juliju. Julij je bil sploh zelo hladen (1,9° C pod povprečkom).

V prvi in drugi desetini avgusta je prevladovalo sončno vreme. Čebele so brale na otavi, zlasti na rumeni detelji. Od srede avgusta se je pokazalo že

prvo ajdovo cvetje. Prevaževalci so vozili čebele v Liko na žepke (šetrjaj). V začetku tretje dekade, ki je bila povečini oblačna, je zacvetela ajda in še dosti dobro medila. Tudi avgust je bil sorazmerno hladen ($0,7^{\circ}\text{C}$ pod povpr.).

September je bil toplejši kot druga leta (za $1,4^{\circ}\text{C}$ nad povprečkom). Ajdova paša se je v septembru nadaljevala, vendar ni bilo pravega medenja in zato tudi nikakega donosa. Le zelo močne družine so nabrale zimsko zalogo, druge pa je bilo treba dopitati. Konec septembra so pripeljali prevaževalci svoje družine z ajde ali z žepka domov in hiteli z zazimovanjem. Žepke že

zlepa ni tako odpoval kot minulo leto, čeprav je julija lepo kazal in obljubljal dobro pašo. Te paše pa stvarno ni bilo. Opazovalci navajajo razne vzroke in krive za neuspeh celo neke žuželke, katerih ličinke naj bi uničevale žepkovo cvetje. Najverjetneje pa je krivda vremenskega značaja. Julij je bil sploh prehladen, žepke pa je rastlina, ki rabi vročino. Ta je sicer prišla v avgustu, a so jo uničujoče podpirali suhi jugozahodni vetrovi. Ti so požgali žepke in tudi materino dušico, ki je glede medenja zaveznica žepka. Materina dušica je v začetku avgusta začela usihati in ni dala ničesar od sebe. Ob jugozahodnih in zahodnih vetrovih pa tudi žepke ne medijo. Kot je znano iz izkušenj čebelarjev, medijo najraje ob vzhodnih in severovzhodnih vetrovih.

Opazovalnica	Panj pridobil ali porablil dkg						Skupaj	Poraba v zimskih mesecih	Čisti donos ali poraba v dkg
	April	Maj	Junij	Julij	Avgust	September			
Tinjan—Istra	-300	+1445	+1420	-475	-280	-215	+195	-590	+1005
Moščenška Draga	-150	+ 550	+1330	-895	-435	+ 60	+ 660	-590	+ 70
Zajčje polje—Kočevje	-170	+ 20	+ 520	-500	-280	-115	- 525	-640	-1165
Krka—Stična	-165	- 55	+ 235	- 30	+180	+ 15	+ 180	-515	- 335
Novo mesto	-175	+ 650	+ 800	-335	+640	+140	+1720	-635	+1085
Lovrenc na Pohorju	-155	- 150	+1290	+235	-360	- 90	+ 770	-885	- 115
Lovrenc na Dravskem polju	-175	+1005	+1315	+195	+630	-220	+2750	-580	+2170
Bučkovci—Ljutomer	- 35	+ 470	- 40	+310	-170	+210	+ 745	-780	- 35
Prosenjakovci—Mur. Sobota	-220	+ 600	+1800	-190	+600	+290	+2880	-875	+2005
Rogatec	+ 10	+ 180	+ 700	+280	-190	-210	+ 770	-470	+ 300
Pušča—Blistra	+ 70	+ 180	+ 820	-600	+ 40	-130	+ 380	-800	- 420
Zerovnica—Postojna	-240	- 185	+ 585	-140	-595	-140	- 715	-850	-1565
Povprečki	-142	+ 392	+ 898	-162	- 18	-34	+ 934	-684	+ 250

Tako se je za čebelarje splošno slabo končalo to mokro in sorazmerno hladno leto, ki bo marsikomu ostalo v spominu zaradi neprestanega pitanja.

Iz grafikona je razvidno, kako sta se gibala donos in poraba medu v poletnih mesecih (debelo izvlečena zgornja črta) in poraba v zimskih mesecih (črtkana spodnja črta). Povprečki dvanajstih opazovalnih postaj so prikazani za vsako mesečno tretjino. Za aprilom, v katerem pomenijo povprečki še vedno porabo, se lepo vidi izdaten donos konec maja in v začetku junija na travniški paši. Porast kažeta tudi donos z otave in ajde.

Tabela pa nam prikazuje donos oziroma porabo v posameznih krajih navedenih 12 postaj v poletni dobi. Tabela kaže tudi povprečno zimsko porabo (-684 dkg) in hkrati povprečni letni donos na panj, ki ga dobimo, če seštejemo vse povprečke za vsak poletni mesec, in od dobljene vsote odštejemo zimsko porabo. Povprečni letni donos je znašal 250 dkg, kar je za 10,94 kg manj od lanskoletnega; to pomeni, da je morala večina čebelarjev čebele izdatno nakrmiti za zimo 1954/55. Lahko rečemo, da je bila minula letina ena najslabših v zadnjem desetletju za čebelarje, ki niso prevažali, pa tudi za mnoge, ki so prevažali.

POROČILO ZA MAREC IN APRIL

Marec: Razmeroma toplemu februarju je sledil mrzel in za čebele silno neugoden marec. Nizke temperature, sneženje in burja, to so bile glavne značilnosti vremena v prvi dekadi. Sneg je pokrival zemljo ves mesec skoraj po vsej Sloveniji; v višini ga je bilo do 80 cm. Sneg pa to pot ni prizanesel niti naši Primorski, kjer ga je v prvi dekadi po nekaj deževnih dneh zapadlo kar precej. V Moščenški Dragi ga je bilo v višini 50 cm, prav tako v Biljah in Tinjanu. V drugi dekadi so bile temperature nekoliko višje. Prevladovali so še

vedno severni vetrovi, snežna odeja pa se je nekoliko stanjšala zaradi prehodnih otoplitev. Zadnje dni druge dekade je znova snežilo.

V prvi polovici tretje dekade je bilo razmeroma lepo in sončno vreme brez padavin. Konec dekade je temperatura zopet padla. Dnevi so bili ponekod deževni, pihala je močna burja, sicer pa je snežilo.

Prvi izlet po neugodnem vremenu je bil 15. marca. To je bilo najdaljše brezizletno razdobje v letošnji zimi. Čebele niso izletavale razen v nekaterih krajih od 10. februarja pa tja do 15. marca, ponekod celo do 20. marca. Poraba zimske zaloge je bila normalna, le opazovalec iz Pušče-Bistre poroča, da je čebelam začelo primanjkovati hrane in da jih je moral krmiti. Opazovalec iz Rogatca javlja, da je bilo v 3 panjih mnogo mrtvic. Ker je sumil, da so bile čebele nosečave, jih je poslal v preiskavo Veterinarskemu zavodu v Celje. Sicer pa pri spomladanskih pregledih mrtvic skoraj ni bilo opaziti. Zalege ni bilo skoraj nič, ali pa samo na 2—3 satih komaj za dlan, v najboljših primerih na 7 satih. V prvi polovici tretje dekade so čebele prinašale obnožino z vresja, teloha in trobentic, čeprav je še vedno ležal sneg.

Opazovalec iz Bilja poroča, da so na splošno družine zelo šibke, kar je posledica slabe letine v lanskem letu. Ker jeseni ni bilo mladice, so nekatere družine kar zginile iz panjev kljub zadostni hrani. Pri nekem čebelarju je padlo 10 družin, pri drugem 15, pri tretjem 5, pri njem pa 6.

Zanimive so tudi ugotovitve istega opazovalca o gibanju tehtnice v dobi 9 mesecev, to je od julija 1954 do marca 1955. Tehtnica je neprestano padala. Čebele so porabile v juliju 1954 75 dkg medu, v avgustu 500 dkg, v septembru 135 dkg, v oktobru 85 dkg, v novembru 40 dkg, v decembru 55 dkg, v januarju leta 1955 35 dkg, v februarju 40 dkg in v marcu 100 dkg. Skupna poraba za to razdobje zanaša 10,65 kg.

April: Vreme v mescu aprilu je bilo zelo muhasto. Sneg se je obdržal do konca prve dekade, sicer pa so bili dnevi v začetku mesca mrzli. Pihala je močna burja in zjutraj so večkrat zabeležili slano. V drugi polovici dekade je po vsej Sloveniji često deževalo. Dne 10. aprila so imeli ponekod nevihto z grmenjem in točo. Tudi v drugi dekadi je bilo vetrovno in v prvi polovici deževno predvsem v severni in vzhodni Sloveniji. Proti koncu dekade se je ozračje občutno ohladilo. Sneg, ki je sledil ohladitvi, je padal po vsej Sloveniji, kakor tudi v Italiji in Avstriji, vendar je kmalu skopnel. Tretja dekada je bila brez padavin ter za čebele ugodnejša in toplejša kot ostale, kar je bilo opaziti tudi na tehtnici.

Čebelje družine so zaradi zakasnele zime v razvoju zaostale najmanj za dva tedna. Čeprav je bilo precej izletnih dni, so čebele brale le nekaj ur na dan. Donos se je dvignil šele v tretji dekadi, ko je postalo topleje. Čebele so nabirale na sadnem drevju, oljni repici in vresju, vendar je medenje ovirala suša, saj v Istri n. pr. ni padla ves mesec niti kaplja dežja. Na drugi strani pa kratkotrajnega medenja niso mogle popolnoma izkoristiti zaradi zaostalega razvoja. Zalege je bilo opaziti na 4—5 satih, ponekod manj, drugod zopet več.

Opazovalec iz Rogatca javlja, da pri čebelah, ki jih je bil poslal v preiskavo Veterinarskemu zavodu v Celju, niso ugotovili nosečavosti, pač pa pri dveh družinah zunanje pršice.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snegom	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Trzič . . . marec	- 40	- 50	- 50	-140	+ 1.0	9	4	25	129
april	- 40	-110	- 60	-210	+ 8.1	21	6	3	211
Dražgoše—Škofja Loka .	- 20	- 30	- 30	- 80	- 2.0	7	3	31	75
	- 50	- 90	- 50	-190	+ 4.5	16	8	14	123
Tinjan—Istra	- 50	-120	-170	-340	+ 5.2	9	7	6	97
	-100	- 90	-160	-350	+ 9.2	24	—	—	271
Moščeniška Draga	- 60	- 50	- 80	-190	+ 6.6	20	7	2	147
	—	+ 10	+280	+290	+10.5	30	2	1	244
Zerovnica—Postojna . . .	- 15	- 35	- 85	-135	—	7	6	27	102
	- 80	- 75	+ 75	- 80	—	22	4	3	188
Krka—Stična	—	- 90	- 35	-125	—	10	5	30	78
	- 90	- 65	- 55	-270	—	28	4	5	151
Novo mesto	- 50	- 40	- 40	-130	+ 2.2	11	5	20	103
	—	- 70	—	- 70	+ 8.9	27	3	3	170
Dobova—Krško	- 50	- 50	-100	-200	+ 4.0	7	1	8	—
	- 30	- 40	- 80	-150	+ 8.8	19	5	2	—
Sv. Lovrenc na Pohorju . .	- 45	- 55	- 5	-105	+ 2.5	10	1	30	119
	- 80	- 75	- 70	-225	+ 7.9	21	7	4	168
Sv. Lovrenc na Drav. p. . .	- 30	- 70	-100	-200	+ 1.8	10	1	26	119
	- 75	- 65	+125	- 15	+ 8.3	24	5	3	220
Rogatec	- 30	- 20	- 90	-140	+ 1.9	6	2	10	56
	- 50	- 20	+100	+ 30	+ 8.1	19	6	2	126
Ribnica na Pohorju	- 40	- 60	- 70	-170	—	5	3	31	53
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Selnica ob Dravi	- 30	- 70	- 60	-160	+ 1.0	11	2	11	104
	- 60	- 90	+ 70	- 80	+ 7.3	18	9	4	183
Bučkovci—Ljutomer	- 30	- 30	-100	-160	+ 4.3	14	—	27	106
	- 25	- 85	+270	+160	+ 7.9	21	7	2	209
Cezanjevci—Ljutomer . . .	- 30	- 40	-100	-170	+ 1.3	6	3	12	68
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Pristava—Ljutomer	- 40	- 55	- 85	-180	—	7	—	24	77
	- 20	- 55	+240	+165	—	24	8	—	161
Prosenjakovci—M. Sobota .	- 40	- 60	-140	-240	+ 2.0	8	2	27	88
	- 20	- 80	+220	+120	+ 8.3	20	6	2	161
Lendava	- 20	—	- 50	- 70	+ 5.2	7	11	24	79
	- 30	- 20	+120	+ 70	—	17	11	—	131
Pušča—Bistra	- 70	- 60	- 90	-220	+ 3.1	12	1	9	87
	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bilje—Renče	- 35	- 40	- 25	-100	+ 5.6	17	1	5	125
	—	+ 45	+105	+150	+12.1	30	—	—	244
Dol. Logatec	- 20	- 20	- 25	- 65	- 0.8	—	—	—	—
	- 17	- 36	- 40	- 93	+ 4.9	—	—	—	214
Ljubljana	—	—	—	—	+ 1.8	—	5	11	89
	—	—	—	—	+ 8.7	—	8	1	200
Povprečki marec	—	—	—	-158.1	+ 2.6	9.6	3.5	19	103
april	—	—	—	- 72.5	+ 8.2	22.3	5.9	3.5	187.5

Slabo se mi je obneslo. Imam nekaj panjev enajststarijev preurejenih tako, da so v njih po štirje petsatni prašilčki. Te pomladi mi je padlo precej matič, pa sem večino teh prašilčkov porabil, le v enem mi je ostala petsatna družina, ki je dobro napredovala. Nekega toplega dne konec aprila sem dopoldne ob največjem izletu postavil na tisto mesto nov prazen panj in predjal vanj prašilček v dobri veri, da ne bo nobenih motenj, saj sem novi panj postavil natančno tja, kjer je poprej stal prašilček. Toda glej ga zlomka! Nobena s paše vračajoča se čebela ni hotela v novi panj. Nekaj časa so čebele krožile pred novim panjem, nato pa so se sprašile ne v sosednji, temveč v tretji panj v isti vrsti. Prašilček, davi poprej močan, je tako oslavel, da je pometal skozi žrelo otrovsko zalego.

Stvar je bila namreč taka, da je bil stari panj modro prepleskan, novi pa rjavo. Čebele so šle v tretji panj zato, ker je bil tudi ta modre barve. Neko drugo družino sem pa prestavil v novi panj zvečer, ko čebele niso več letale. Te so sicer naslednjega dne precej poplesavale pred panjem, vendar družina ni ošibela, četudi je bila barva starega in novega panja različna.

Iz tega sledi, da je bolje predevati čebele iz enega panja v drugega v času, ko ne lete.

Zunko

Zakaj taka razlika med donosom slabe in močne družine? Ni tako izvežbanega čebelarja, da bi mogel imeti vse družine enako močne. Naj se trudi, kolikor hoče, zmeraj se pojavi družina, ki zaostaja za drugimi tako glede razvoja kakor glede donosa. Pozna se ta razlika že pri izletavanju. Močan panj izletava, kot bi vlekel metlo, pri slabičih pa bi lahko vse izletavajoče čebele sproti prešteli. In kakšna je šele razlika po končani paši! Močan panj ima polno zalege in medu, pa tudi za čebelarja je nanosil svoj del. Slabiči so se sicer prav tako

opomogli in postali živalni, toda kaj pomaga to po končani paši, ko čebelar ne bo imel od tega nobene koristi. Čebelar dobi lahko od močnega panja 15–20 kg medu, medtem ko od slabiča niti kilograma. Od kod ta velika razlika?

Na večjih čebelarstvih so več let preizkušali donos močnih in slabih družin ter prišli do zaključka da vsak panj rabi za tako imenovana hišna opravila kakih 6000 čebel. Ostale se udeležujejo zunaj, to je pri donosu medu, cvetnega prahu in vode. Vidimo torej, da pri panju, ki ima samo 1 kg čebel, ostane za izlet komaj 4000 delavk, medtem ko jih močan panj, ki ima 4 kg čebel, lahko pošlje na pašo 34.000. In kaj zmore taka moč v dobri paši, lahko vsak čebelar sam vidi. Prav gotovo imamo več koristi od nekaj res močnih panjev kakor od kupa slabičev. Zato bodi skrb čebelarja, da ima tedaj, ko se paša prične, res močne družine.

Virmašan

2. vseslovanski čebelarški kongres, ki se je razvil v lepo manifestacijo slovanskih čebelarjev, je bil leta 1911 v Beogradu. Na tem kongresu slovenski čebelarji niso bili zastopani. Zanimivo pa je, da je bil na prirediteljev povabljen en sam »slovanski čebelar«, ljubljanski župan Ivan Hribar, ki seveda ni bil čebelar ter od leta 1910 tudi ne več »pretsednik občine Ljubljana«. Prireditelji o našem čebelarstvu očitno niso ničesar vedeli in so poslali vabilo kar županu glavnega mesta tedanje avstrijske kronovine Kranjske. Pri tem so nedvomno imeli precej zaslug naši tedanji čebelarški prvaki, ki so bili le malce preveč enostransko usmerjeni proti severu.

Kljub vsemu je bilo to vabilo že lep napredek glede na 1. vseslovanski čebelarški kongres, ki je bil leta 1910 v Sofiji. Takrat sklicatelji za Slovence še niti prav vedeli niso in so jih kratko in malo zamenjali s Slovaki, ki sami sebe prav tako imenujejo Slovence. Deel

Vreme in čebele v letošnji zimi in pomladi. Letošnja zima je bila zelo ugodna za čebele, saj so jo menda celo grizave čebele dobro prestale.

Konec letošnjega januarja sem se srečal z nekim čebelarjem. Pogovarjala sva se o izredno toplem vremenu. Prijatelj je bil mnenja, da je nastopila že pomlad in da bi bilo umestno čebele spekulativno pitati. Svetoval sem mu, da naj s tem počaka, ker bo še snega in mraza dovolj. In res je proti koncu februarja zapadlo toliko snega, da smo se čudili, kako je to mogoče. V letošnji zimi in pomladi sem zabeležil zelo veliko izgubo matic. Nekaj jih je postalo spomladi tudi trotavih. Dobro vem, da so bile vse te matice jeseni v redu, ker jih imam zaznamovane. Mislim, da je krivo temu nenavadno toplo vreme v januarju. Matice so začele rano zalegati, nato se je pa zaradi nastopa pozne zime veliko matic pokvarilo.

18. in 19. aprila smo imeli pri nas prave snežne meteže. Ponoči je bilo jasno in prav peklensko mraz. Ker je sadno drevje pri nas že precej napeto, smo v skrbeh da je vse pomrznilo.

Franjo Vrčko

Pašne razmere na Vidmu ob Savi. V prejšnjih letih smo računali pri nas edino na spomladansko pašo. Paša je trajala do srede junija. Ko je akacija odvetela in so bili travniki pokošeni, smo prepeljali čebele na kostanjevo ali hojevo pašo, včasih tudi v Liko. Danes pa je pri nas spomladanska paša zelo pičla. To ni nič čudnega, saj so na nekdanj cvetočih travnikih zgradili velike stanovanjske bloke, poleg že obstoječe tovarne za celulozo pa postavili še tovarno za roto-papir. Razni plini iz teh tovarn uničujejo vplivajo na medenje preostalih rastlin v tovarniški okolici.

Da bi se stanje čebelarjev v tem kraju še poslabšalo, je pred kratkim pripeljal neki brezobzirnež še petdeset panjev v spomladansko pašo. Razmere so tako obupne, da resno razmišljujemo, kam bi se preselili spomladi z našimi čebelami.

Franjo Vrčko

Pršičavost je naslov 40 strani obsega-joče brošure, ki jo je napisal dr. Leon Kocjan. Že zlepa ni kako delo izšlo ob tako pravem času kakor to, saj je postala pršičavost glavni predmet zanimanja pri vseh naših čebelarjih, ko je pisec, priznani strokovnjak za čebelje bolezni, v začetku januarja lanskega leta prvokrat ugotovil, da jo imamo tudi v Sloveniji. Morda se je ravno zaradi tega, ker je bolezen odkril, čutil dolžnega, da natančneje seznanil čebelarje z njenimi značilnostmi, zatiranjem in zdravljenjem. V brošuri bodo čebelarji v resnici našli prav vse, kar jim je treba vedeti o tej bolezni. Zato tudi ne sme manjkati v nobeni čebelarski knjižnici.

Nova knjiga o čebeljih boleznih. Prof. dr. Ivo Tomašec je znan čebelarski pisatelj. Objavil je ne samo v raznih strokovnih listih in celo v Slovenskem čebelarju več tehtnih razprav o čebelah, temveč napisal tudi več knjig in brošur. Leta 1946 so izšle v Zagrebu »Bolezni čebelje zalege«, leta 1949 »Bolezni odraslih čebel« in »Biologija čebel«, leta 1952 pa v Sarajevu »Huda gniloba čebelje zalege«. Prva knjiga je doživela dve izdaji. Sedaj je to knjigo in naslednjo združil v eno samo, snov v njej pa znatno razširil in izpopolnil.

Knjiga je važen prispevek k izpopolnitvi našega strokovnega slovstva, temvažnejši, ker ni zgolj kompilacija, temveč v marsikaterem pogledu rezultat praktičnega dela v laboratoriju za raziskovanje čebeljih boleznih. Dr. Ivo Tomašec je namreč predstojnik Zavoda za biologijo in patologijo rib, čebel in sviloprejk Veterinarske fakultete vseučilišča v Zagrebu. Delo se lahko postavi ob bok najboljših inozemskih knjig o čebeljih boleznih. Tako smo dobili tudi mi svojega Borcherta in smo lahko na to ponosni.

V knjigi obravnava dr. Tomašec vse doslej znane čebelje bolezni, posebno natančno hudo gnilobo, nosestavost in pršičavost. — Ukvarja se tudi z boleznimi matic, anomalijami in sovražniki čebel. Pri tem upošteva svoja lastna izkustva in vsa najnovejša dognanja drugih strokovnjakov za čebelje bolezni, kar je

razvidno iz obširnega seznama uporabljene literature. Knjiga je natisnjena na belem brezlesnem papirju v formatu velike osmerke in opremljena z lepimi, deloma originalnimi slikami. Pri vsem tem pa niti ni draga. V polplatno vezana stane 350 din. Toplo jo priporočamo vsem našim čebelarjem, zlasti izvedencem za čebelje bolezni. Dobe jo tudi v ljubljanskih knjigarnah.

Vlado Rojec

Gelée Royale. Švedski čebelarji mesečnik »Bitidningen« objavljajo nekaj zanimivih podatkov o uporabi mlečka, ki ga Francozi imenujejo »gelée royale«. Ni mogoče odpreti nobenega izmed številnih francoskih čebelarskih listov, ne da bi naleteli na obsežna razpravljanja o tej snovi, ki je po njihovem mnenju izredno uspešno kozmetično, prehranbeno in zdravilno sredstvo. Med občinstvom vlada veliko navdušenje za to sredstvo, vendar so znanstveniki glede njegove uporabnosti precej rezervirani. Znani strokovnjak Alaim Caillas piše: »Lahko si predstavljamo, da bodo intravenozne in intramuskularne injekcije zelo koristile, toda gelée royale vsebuje kislino, ki bi jo bilo treba omiliti ali uničiti. Upajmo, da bo mleček iz matičnikov prišel v dobre roke in da ne bodo nepoklicani šarlatani povečali človeške bede.« Clan Pasteurjevega inštituta v Tunisu, dr. Maurice Matthis, pravi: »Ni fantazija, če mislimo, da bo postalo gelée royale prej ali slej zelo učinkovito terapevtsko sredstvo, vendar smo šele v raziskovalnem štadiju. Neutemeljeno je, če ljudje sanjarijo o kakih pomlajevalnih kurah z njim, vendar je verjetno, da se dajo z gelée royale zdraviti tuberkuloza, rak in Parkinsonova bolezen. Gotovo je, da nas lahko čebele s svojimi posebnostmi presenetijo, da pa bi bil gelée royale eliksir, s katerim si lahko podaljšamo življenje, je sedaj samo hipoteza.« Dr. Rene Moreaux, direktor čebelarske laboratorija v Nancyju ugotavlja: »Od hormonov in vitaminov, ki jih resnično najdemo v izobilju v mlečku iz matičnikov, grozi nevarnost hipervitaminoz, kakor tudi hormonalna neuravnovešenost. Je tako, da gelée ro-

yale zares vsebuje zelo aktivna sredstva. Zato zahteva njegova uporaba nujnih pojasnil in določenih omejitev ali celo popolne omejitve na medicinsko-farmaceutsko področje. V nasprotnem primeru se lahko sprevrže njegova uporaba ali prodaja v navadno šušmarstvo. Gelée royale raziskujejo od leta 1938. Takrat so nekatera odkritja o njegovi zdravniški vrednosti pomenila veliko senzacijo in je gram te snovi stal 5000 frankov. Zdaj je čuti glasove proti mnogim čebelarjem, ki bi radi iz vsega tega izvlekli čim več denarja. Pravijo, da bi gelée royale moral stati 500 do 1000 frankov in postati dostopen širokim plastem ljudstva ne samo kot zdravilo, ampak tudi kot vsakdanja hrana.

Čudovit učinek matičnega mlečka. Majhna, dobro izmišljena zgodbica kroži v čebelarskih listih po svetu. Naj nadaljuje kroženje tudi v Slovenskem čebelarju!

Neki čebelar v najboljših letih je moral na daljšo pot ter se je poslovil od svoje žene, ki je tudi že imela prvo mladost za seboj. Preden se je odpeljal, je izročil ženi stekleničico z matičnim mlečkom ter ji strogo naročil, naj jo hrani na hladnem in naj je nikar ne odpira. Končno se je poslovil še od svojega tasta, ki je nebogljen sedel v svojem stolu na kolesih.

Ko je naš čebelar ob povratku domov stopil z vlaka, je opazil na kolodvoru zalo deklico, ki je potiskala pred seboj otroški voziček; njen obraz ga je zelo spominjal na zaročenko iz njegovih mladih let. Medtem ko je stal kot vkopan ter jo občudoval, ga je mlada žena nenadoma objela in vzkliknila: »Ti torej ne poznaš več svoje lastne žene!«

»Oprosti mi, ljubi mož,« je nadaljevala, »jaz sem vendar odprla stekleničico in srknila malo matičnega mlečka.« Preden je osuplemu čebelarju zmanjkalo sape, je izbruhnilo iz njega: »In otrok v vozičku?«

»To je tvoj tast. Vse je pojedel, kar je še ostalo v stekleničici...«

Bienenvater

POROČILO

o IV. rednem občnem zboru
Zveze čebelarških društev za Slovenijo

Občni zbor je bil 24. aprila t. l. v Obrtniškem domu v Ljubljani, Komenskega ulica 12. Ob 9.30 je predsednik Zveze tovariš Ivo Majcen pozdravil zbrane delegate in ugotovil sklepčnost, ker je 32 čebelarških društev (od 38) poslalo na zbor 72 delegatov, ki so zastopali 4995 članov. Posebej je pozdravil goste: tovariša inž. Sego kot zastopnika MLO, tovariša Globokarja kot zastopnika GZZ in tovariša Goslarja, direktorja trgovskega podjetja Medeks. V delovno predsedstvo so delegati izvolili tovariše Joška Šlandra, Ivana Žunka in Ivana Majcna. Za zapisnikarja je bil določen tovariš Cvetko, za overovatelja zapisnika pa tovariša Slavko Raič in Anton Verbič. Ko je delovno predsedstvo zavzelo svoja mesta, je tovariš Šlander prečital dnevni red, h kateremu je tovariš Mihelič predlagal, naj pride točka 11 pred točko 10, to se pravi, da naj občni zbor razpravlja o spremembi pravil pred volitvami novega upravnega odbora, kar so navzoči soglasno odobrili.

Nadalje je občni zbor izvolil v verifikacijsko komisijo tovariše Jožeta Lampeta, Miho Mikca, Staneta Miheliča in Antona Stefanciozo, v kandidacijsko komisijo pa tovariše: Janka Belca, Antona Jelnikarja, Franca Resmana, Radovana Bratino in Petra Močnika.

Ko so bile volitve v razne komisije končane in so se delegati izjavili, da bodo pri volitvah upravnega odbora glasovali z dviganjem rok, je predsednik Majcen podal svoje poročilo.

Tovariši delegati! V posebnem poročilu, posvečenem 10. obletnici ljudske revolucije in narodne osvoboditve, boste slišali o zgodovinskem razvoju naše organizacije, o njenem delu in družbeni vlogi. Zato o teh stvareh ne bom govoril,

niti ne bom obujal spominov na ono kritično poslovno dobo pred lanskoletnim občnim zborom. Apeliram na vse tovariše delegate, da tudi vi opustite vsako pogrevanje starih stvari. Kar je bilo, se z jadikovanjem ne dá popraviti. Danes je treba sedanjosti in bodočnosti pogledati smelo v obraz, če nočemo, da nas tempo družbenega razvoja ne pusti zadaj. Istočasno, ko na vas naslavljam ta poziv, pa se moram oprostiti, kajti sam bom le moral tu in tam pobrskat po preteklosti, če bom hotel objektivno prikazati delo upravnega odbora.

Naj začnem s prevzeto dediščino! Ta dediščina je imela tele značilnosti:

1. Zveza čebelarških društev je bila kot organizacija na robu propada.
2. Izpodkopani so bili ekonomski temelji naše organizacije.
3. Članstvo je bilo malodušno in razdvojeno.

Vezi med Zvezo, njenimi društvi, družinami in članstvom so bile že prej dokaj rahle, ko pa je postala trgovina osnovno načelo Zveze, so se skoraj popolnoma pretrgale. Bili so ljudje, ki so sanjarili o neki monopolistični čebelarški trgovini, o nekem uvoznem in izvoznem podjetju, ki se bo ukvarjalo z vsem, samo ne s predmeti čebelarške proizvodnje, o nekih velikih čebelarških gospodarstvih, ki bodo ustvarjali čudeže, in končno o palačah, ki bodo zasenčile celo ljubljanski nebotačnik. Velikopotezni so bili ti načrti. Tudi škodljivi so bili, saj so bili odmaknjeni od naše stvarnosti, tuji slovenskemu čebelarju, ki se zaradi svojega realističnega gledanja odpoveduje nebotačnikom in zadovoljuje z dobro urejenim čebeljakom. Še prav posebno škodljivi pa so bili zaradi tega, ker so se iniciatorji držali jezuitskega načela: Namen posvečuje sredstva! Oni niso respektirali niti družbenih interesov niti družbenega premoženja. Še malo niso pomislili, da s svojo brezglavostjo uničujejo slovensko čebelarstvo. ZČD jim je bila samo skrivališče, ko so

se začeli rušiti gradovi v oblakih, pa jim je postala nezaželeno zlo.

Zato ni naključje, da so zadnjemu občnemu zboru določili vlogo likvidacijskega občnega zbora. Vi se s tem niste strinjali, temveč ste postavili na dnevni red volitev novega upravnega odbora in se soglasno izrekli za nadaljnji obstoj ZČD. Verjetno take enodušnosti ne bi bilo, če bi samo slutili, do kakšne mere so že bili porušeni organizacijski in ekonomski temelji Zveze. One naše člane, ki so se upirali rušiteljem ekonomskih temeljev naše družbene ureditve, ki so bili proti vpeljavi škodljive in kriminalne dejavnosti v gospodarskem poslovanju Zveze, te dobronamerne kritike, so klevetali z vsemogočimi vzdevki. Nimam namena igrati vloge odvetnika, toda dolžnost mi veleva, da poudarim tole: Clovek, ki ga je zadnji občni zbor soglasno izključil iz naše organizacije, človek, ki bo le težko dokazal čistost svojih rok, ta človek je najmanj poklican komurkoli dajati karakteristiko!

Tovariši delegati! Verjemite mi, da ne bi obujal mrtveca k življenju, že njegove sence ne bi čutili ob vsakem koraku pri svojem delu. Odstranjevati smo morali posledice načrtno vpeljane anarhije, reševati premoženje Zveze ter urejati zavožena čebelarstva gospodarstva. In končno: če danes nismo zmožni vzpostaviti pravih odnosov z združenim pokretom, je iskati povzročitelja prav tam kot za vse ostale težave.

Bilanca, ki je bila podana na zadnjem občnem zboru, ni pokazala ekonomskega stanja Zveze v pravi luči. Za učenimi bančnimi izrazi se je skrivala kruta stvarnost. Dediščina je bila naslednja: Dobroimetja (vse zaokroženo na tisoče): Ročna blagajna 67.000, blokirana naložba v NB 200.000, razni dolžniki 10.795.000, vrednost vozil 5.407.000, hiša 5.716.000, ostalo premoženje (skupno s ČEGO-ji) 11.005.000, vrednost osnovnih sredstev, prevzetih po mizarskem podjetju Vrhnika, 2.521.000, plačljivo v 25 letih, vrednost osnovnih sredstev, prevzetih po Medeksu 976.000, plačljivo v 15 letih. — Skupna dobroimetja: 56.688.000 din.

Obveznosti Zveze: Kratkoročen kredit v NB 7.000.000, dolgoročen kredit v NB 2.249.000, neodvedeni davki 947.000, dva vagona sladkorja 2.051.000, ostali dolgovi 11.744.000, skupno 25.971.000 dinarjev. Iz gornjih podatkov je razvidno, da je bila Zveza tedaj sicer aktivna, toda ne likvidna. Denarja je imela četrta milijona, nujnih plačil pa skoraj 24 milijonov.

Da bi proučili ekonomsko stanje Zveze in našli sredstva, s katerimi bi jo rešili finančnega poloma, smo imeli spočetka tedensko tudi po dve seji. Sejali smo, hodili od Poncija do Pilata, prosili in apelirali. Najhuje je bilo to, da se nihče v odboru ni razumel na zapletene finančne posle. Vodil nas je zdrav razum in poštenost, zato mislim, da prekrškov nismo delali, čeprav smo bili v veliki zagati. Upniki so bili zelo nestrpni, opomini in grožnje so kar deževale. Kako smo se izvlekli?

Zavedali smo se, da je prva naloga novega upravnega odbora, objektivno informirati odgovorne ljudi o dejanskem stanju v naši organizaciji. Obrnili smo se na podpredsednika Zveznega izvršnega sveta, tovariša Kardelja, na predsednika Izvršnega sveta ljudske skupščine LRS, tovariša Borisa Kraigherja, na predsednika Glavne zadruške zveze Slovenije, tovariša Viktorja Avblja, na Mestni ljudski odbor Ljubljana, Narodno banko itd. Povsod smo stvarno prikazali razmere v naši organizaciji, pokazali na krivce, ki so zapravili ugled organizacije in jo spravili na rob propada, ter prosili za moralno in materialno pomoč. Povsod smo dobili zagotovila, da nam bodo pomagali iz zadrege. Predsednik tovariš Kraigher nam je celo izposloval pomoč v znesku 1.500.000 din za sanacijo gospodarstva in 925.000 din za zatiranje čebeljih boleznih. Dolžnost mi veleva, da se v imenu slovenskih čebelarjev tudi s tega mesta tovarišu predsedniku Kraigherju iskreno zahvalim za vso moralno in materialno pomoč.

Prav tako moram tu omeniti pomoč, ki smo je bili deležni od Narodne banke. Narodna banka ni bila nadležen upnik. Direktor za združne kredite, tovariš Pavle Avbelj, ki je dobro poznal naš

ekonomski položaj, nam je šel vsestransko na roko. Celo tedaj, ko smo banki dolgovali preko 9 milijonov, nam je odobril nov kredit v znesku 750.000 din, in to tako rekoč na naše obraze. Tudi njemu velja naša iskrena zahvala.

Nato so prišli na vrsto razni finančni in gospodarski ukrepi. Najprej smo pritisnili na naše dolžnike in kjer ni šlo gladko, smo bili ostrejši. Na žalost smo morali biti neusmiljeni tudi do nekaterih naših društev. Potem smo sklepali, katero Zvezi premoženje lahko odtujimo brez škode. Odločili smo se za prodajo voznega parka, ki je po odvojitvi gospodarske dejavnosti Zvezi postal nepotreben. Dobili smo materialno pomoč, o kateri sem že govoril. Dalje smo prejeli od Medeksa 5.787.000 din kot razliko med predvideno in doseženo prodajno ceno medu. In končno: v finančnem poslovanju Zveze smo uvedli skrajno štednjo.

Splošno štednjo smo lahko izvajali le pri izdatkih za tekoče poslovno leto. Toda med letom so prihajale nepredvidene terjatve iz prejšnjih poslovnih let, ki smo jih skušali zavračati, če smo pa uvideli, da bi eventualno tožbo izgubili, tedaj smo raje plačali račune. Pri dolžnikih smo često morali odpisovati vsote, ki so šle v sto tisoče. Tu smo bili žrtev nesolidnega poslovanja, slabe evidence in razsipništva v prejšnjih poslovnih letih.

Uspeh akcije za saniranje gospodarstva je bil naslednji: Aprila 1954 so znašali naši dolgovi skoraj 24 milijonov dinarjev, danes znašajo 1.300.000 din, in še ta znesek je krit z najemninsko pogodbo za kamion. Tedaj smo imeli četrť milijona gotovine, danes je imamo preko 2 milijona. Prevzeli smo za skoraj 11 milijonov raznih terjatev tako od podjetij, društev in privatnikov, od česar je ostalo neizterjanega pol milijona din. Vozni park, ki ga kolektiv podjetja Medeks ni hotel prevzeti za ceno 5.407.000 din, smo vnovčili za 6.680.000 din. Dalje smo si zagotovili v treh letnih obrokih še 1 milijon 350.000 in mesečno najemnino v znesku 16.500 din. Poleg tega nam je od prevoznih sredstev ostala še ena priko-

lica, 2 motorni kolesi in ena ruševina motorja. Tak finančni uspeh smo dosegli kljub temu, da smo morali odpisati skoraj za milijon raznih terjatev. Neurejenih je še nekaj terjatev, ki smo jih odstopili sodišču. Občnemu zboru lahko dam zagotovilo, da nov upravni odbor pri urejevanju gospodarstva ne bo imel posebnih težav. Verjetno bo imel še največ opravka z ureditvijo finančnega stanja ČEGO-jev. Polovica teh je bila itak likvidirana in izročena GZZ. Obratniki za te so, razen za ČEGO Namar, urejeni ter ostane odprto samo še vprašanje izterjave dolžnih zneskov. Zvezi je ostalo 11 ČEGO-jev s skupno 520 čebeljimi družinami in pripadajočim inventarjem. Nabavna vrednost teh gospodarstev je 4.151.556 din. Na obratnih sredstvih so ta gospodarstva obremenjena z zneskom 1.400.000 din. Ker so obratna sredstva v precejšnji meri vplivala na povečanje osnovne glavnice, je gornja zadolžitvev po vsej verjetnosti dosti nižja. Dejansko stanje bo ugotovljeno v mescu maju, ko bo posebna komisija pregledala vse ČEGO-je in ocenila njih dejansko vrednost. Upamo, da nas letos čaka dobra letina in v tem primeru bodo ti razpiti ČEGO-ji dosegli vsaj delno rehabilitacijo.

(Dalje prihodnjič)

ZANIMIV OBČNI ZBOR

V januarju letos so ustanovili v Beogradu Zvezo čebelarških zadrug. Naj navedem nekaj zanimivosti s tega občnega zbora.

Udeležilo se ga je poleg delegatov še 7 zastopnikov raznih važnih ustanov. Tajniško poročilo zelo poveljuje združevanje čebelarjev po zadrugah. (Tudi mi Slovenci smo imeli močno čebelarstvo zadrugo, pa smo jo, žal, opustili.) Nadalje navaja ugodnosti, ki so jih državni organi naklonili čebelarstvu, med drugim tudi ukinitve davka na čebelarstva. Mnogi ljudski odbori, ustanove in podjetja so določili znatna sredstva za pospeševanje čebelarstva. Prišlo je tako daleč, da o čebelarstvu sedaj razprav-

ljajo vsepovsod ter vsepovsod zahtevajo odloke o najvažnejših čebelarških problemih.

Inž. Vojin Popovič, generalni sekretar Zveze kmetijskih zbornic Jugoslavije in podpredsednik Zveznega sveta proizvajalcev, je na zboru rekel med drugim tole: »Pozdravljam iniciativo tovarišev za ustanovitev Zveze čebelarških zadrug. Mislim, da je to pravilna pot, po kateri je treba iti k pospeševanju kmetijstva. Da je to najboljša pot, dokazuje delo živinorejcev. Ti pospešujejo svojo panogo s svojo strokovno organizacijo. Če delajo tako tudi čebelarji, sem jaz osebno prepričan, da bo to odskočna deska, s katere bo šlo pospeševalno delo mnogo hitreje, kakor je bilo doslej mogoče. Imamo več primerov, da gre vse nekako laže in hitreje, **kakor hitro vzame specializirana panoga čvrsto stvar v svoje roke.**

Če postavimo vprašanje, ali naj se čebelarji združujejo v zadrugah ali pa v društvih, moramo imeti pred očmi, da je treba pristopiti k pospeševanju čebelarstva s krepkimi koraki, a zadruge so čvrstejše organizacije kakor društva. Treba je dati prednost zadrugam, ker imajo več moralne in materialne osnove, pa tudi odgovornejši odnos članstva do organizacije; razen tega imajo svoje fonde, ki jih lahko izkoriščajo za pospeševanje. Nadalje lahko zadruge izkoriščajo ugodnosti, ki jim jih daje skupnost, in teh je precej. Vse kmetijske zadruge, tudi čebelarske, so oproščene davka na dobiček, če tega ne razdeljujejo, ampak ga vlagajo v investicije. Naša vlada stoji na stališču — to je dejstvo — da naj skupnost prepušča ta sredstva zadrugam za njihovo krepitev. Zadruge podpira tudi Zveza kmetijskih zbornic in Glavna zadrugna zveza.

Zveza čebelarških zadrug mora pobijati miselnost, da je čebelarstvo amaterstvo. Prepričati mora slehernega človeka, da je važna gospodarska panoga in da ne čebelarimo samo zaradi medu. Čebelarstvo se mora afirmirati kot panoga splošne proizvodnje. Kjerkoli je čebel-

njak vplival na opravevanje sadnega drevja, tam je bil uspeh večji.

V imenu Zveze kmetijskih zbornic Jugoslavije, Glavne zadrugne zveze Jugoslavije in Glavne zveze kmetijskih zadrug Srbije izjavljam, da bo Zveza čebelarških zadrug deležna čim večje podpore. Predvidenih je nad 4 milijarde dinarjev za pospeševanje kmetijstva. Del te vsote bo odpadel na čebelarstvo. Vplivali smo tudi na ljudske odbore in jim priporočili, da prispevajo še več za pospeševanje kmetijstva. Zato priporočam, da se povežete z ljudskimi odbori, da jim pomagate in potem od njih zahtevate sredstva za pospeševanje čebelarstva.

Zveza kmetijskih zbornic je ukrenila vse potrebno, da dobite iz inozemstva čebelarske potrebščine, ki jih doma ne proizvajamo. Sprejet je bil v celoti predlog Zveze čebelarjev Jugoslavije (tu imamo tudi mi Slovenci svoje naročilo), da bodo odobrena devizna sredstva za stroje, valjarje za izdelavo satnic in laboratorijske potrebe.

Pri vašem delu vam bo pomagala Glavna zveza in vas gmotno podpirala iz republiškega fonda za pospeševanje kmetijstva, zadruge bodo podprli okrajni ljudski odbori. Posebno vas bo podprla Zveza kmetijskih zbornic v znanstveno raziskovalnem delu in tudi pri ustanavljanju poizkusnih postaj.

Mnenja sem, da je treba podpirati čebelarstvo kot v resnici važno panogo gospodarstva in stremeti, da se čim bolj razvije. Hotel sem vam povedati, kar mi je bilo na srcu in vam želim čim več uspeha pri vašem delu. Vi ste že doslej uživali našo pomoč. Name lahko računate osebno; pomagal vam bom, kadarkoli bo potrebno...«

Upamo, da bo tudi v Sloveniji kmalu prišlo do tako prirčnih odnosov med našo organizacijo na eni strani ter oblastmi in raznimi ustanovami, ki so v zvezi s čebelarstvom, na drugi strani. Zlasti danes je to krvavo potrebno, če hočemo rešiti propada neposredno čebelarstvo, posredno pa sadjarstvo in semenarstvo.

S. R.

ČEBELARSKA DRUŽINA PRESERJE
PRI BOROVNICI

je imela svoj redni občni zbor 12. decembra 1954. Udeležilo se ga je 14 od 18 organiziranih članov. Tajnik in blagajnik tov. Kočar je na kratko poročal o delovanju družine, o razdeljevanju sladkorja, o nerednostih pri ZCD, Medexu, predavanju o čebeljih nalezljivih boleznih, pravažanju čebel na ajdovo pašo in izdelovanju satnic. Blagajna je izkazala 2120 din prebitka.

Nato je pojasnil nekatere stvari odposlanec Čebelarkega društva za Ljubljano in okolico, tov. Kobal. Govoril je o pravilnem in pravočasnem dodajanju manjkajoče zimske zaloge, o kuhi voščin, o izdelovanju satnic in o pravilnem zaščevanju. Ker postavljajo nekateri čebelarji svoje čebele v ajdovo pašo v območje tukajšnje družine brez dovoljenja, je nujno potrebno, da čimprej izide nova uredba. Saj je nastala pri prevažanju čebel na pašo že popolna anarhija.

Tovariš Kobal je nadalje pojasnil, da bo znašala v letu 1955 naročnina za Slovenskega čebelarja 300 din. Povedal je, da si upravni odbor ZCD silno prizadeva, da bi našel primeren način za sodelovanje z Glavno združeno zvezo, kar bi bilo le v korist slovenskemu čebelarstvu.

Ko je preglednik odobril račune in je bila sprejeta razrešnica, so zborovalci izvolili nov odbor s predsednikom tovarišem Podbojem in tajnikom tovarišem Kočarjem na čelu. Izvolili so tudi delegata za občni zbor Čebelarkega društva v Ljubljani.

Pri slučajnostih so se čebelarji zanimali za premično dno in za zmanjšano mero novejšega satnika. S tov. Kobalom so se pogovorili tudi o higieni v čebelnjaku, o nujno potrebnem izmenjavanju starih satov in o skrbi za čebele pozimi.

Ko je bil dnevni red izčrpan, je predsednik zaključil občni zbor.

je imelo svoj letni občni zbor v marcu. Na občni zbor je prišlo kakih 30 tovarišev. Tovariš Drago Ačko je poročal o delu društva v letu 1954. Ker predsednik ni bil navzoč, je podal tudi njegovo poročilo. Iz teh poročil je razvidno, da društvo v letu 1954 ni delalo tako, kakor bi bilo potrebno. Še najagilnejše je bilo v borbi proti nosestavosti. Omenil je, da je bilo pregledanih 514 panjev, od katerih je bilo okuženih 34.

Po poročilih je bil izvoljen novi upravni odbor, ki je sklenil, da bo v bodočem letu pogosteje skliceval mesečne seštanke članov. Odločil se je tudi povečati število članstva. Vsakega čebelarja je treba pritegniti k društvu. Nadaljevati je treba z borbo proti nosestavosti. Brez Slovenskega čebelarja ne more biti noben član društva. Tovariš Janko Belec je članom pojasnil, kaj pomeni za društvo ta strokovni list. Uspeh ni izostal. Število članov, ki jih je bilo v letu 1954 le 16 in je bilo od teh samo 7 naročenih na Slovenskega čebelarja, se je že v aprilu dvignilo na 19. Sedaj jih je najmanj 38; vsi so naročeni na Slovenskega čebelarja. Društvo je pregledalo, koliko je v našem okraju še neorganiziranih čebelarjev. Člani upravnega odbora so bili zadolženi vsak za svoj teren, da pridobijo za vstop v društvo čim več neorganiziranih čebelarjev. Ker je društvo v prejšnjih letih imelo tudi finančne težave, se je obrnilo za pomoč na občino Gornja Radgona in KZ Gornja Radgona. Obě sta pomoč že obljubili, člani pa so sklenili, da bodo privedli v letu 1955 srečolov, ki naj bi zagotovil še nadaljnja finančna sredstva. Na tem srečolovu bomo točili brezalkoholno medico in prodajali medeno pecivo. Sklenili so nadalje, da bodo v letu 1955 razmnoževali medovite rastline, zlasti ivo.

Vsi člani tega društva se dobro zavedamo, da moramo biti budni zaradi raznih boleznih, ki razsajajo v sosednji Avstriji.

Anton Novak

Na neki seji upravnega odbora društva Litija smo se posvetovali, kdaj in kje naj bi priredili to pomlad čebelarstvo predavanje. Zedinili smo se, naj bo predavanje 8. maja na državnem posestvu Ponoviče pri Litiji. Kot predavatelja sta prispela tega dne iz Ljubljane urednik Rojec in tajnik Cvetko, a od čebelarjev povečini le stara garda, ki nikdar ne odpove.

Tovariš Rojec nam je v govoru, ki je trajal nepretrgano nad dve uri, nazorno opisal in z risbami pojasnil razvoj čebelje družine spomladi in smotrno porazdelitev dela v panju. Opozarjal je na škodljivost neumestnih posegov čebelarja v razvoj družine. Obravnaval je prestavljanje, nastavljanje in še to in ono. Kako potrebno in koristno je bilo to predavanje, sem povzel pozneje iz izjav nekaterih čebelarjev, ki so dejali, da so na tem predavanju slišali marsikaj, kar jim dotlej ni bilo znano. Tajnik Cvetko nam je pojasnil nekaj organizacijskih vprašanj ter posebej opozoril na določbe okrožnice glede prevoza čebel.

Inž. Ajzel s posestva Ponoviče nas je po predavanju popeljal po gospodarskih objektih in hlevih, kjer smo videli nad vse vzorno in smotrno urejeno živinorejo. Tudi neketje smo z zanimanjem sledili njegovim izvajanjem. Čebelar tovariš Dražumerič nam je pa razkazal čebelnjak posestva. Pozornost so vzbujali novi panji z žrelom zgoraj, v katerih sta po dve družini s skupnim mediščem. Upravnik tovariš Bizjak je poskrbel, da so udeleženci predavanja dobili v kuhinji posestva kosilo po zmerni ceni; niti pijače ni manjkalo. Sploh je vladalo med čebelarji ves čas, dokler smo bili skupaj, neko prijazno vzdušje, a ob slovesu smo celo zapeli.

Zdi se mi, da se predavateljem in ostalim nismo dostojno zahvalili, zato izrekamo po tej poti zahvalo vsem, ki so kakorkoli pripomogli, da je naš sestanek tako lepo uspel. Vsem tistim pa, ki so bili vabljeni, a niso prišli, je lahko samo žal, da so zamudili koristno predavanje in lep čebelarski sestanek. Zunko

Te dni je obhajal Jože Perčič, član čebelarske družine Planina pri Sevnici, 55-letnico čebelarjenja. Naš jubilar je bil rojen 1877 v Planinski vasi. Leta 1900 je od svojega očeta s posestvom prevzel tudi čebelnjak z nekaj kranjčiči. Že v letu 1907 je stari čebelnjak prodal in postavil novega za 16 dunajskih panjev. Pozneje je te panje deloma nadomestil z AŽ-panji.

Čebelar se je vedno posvečal z veliko ljubeznijo, oviralo pa ga je pri njih opravljanju delo na domačem posestvu in v gostilni. Mnogo časa so mu vzeli tudi posli občinskega tajnika, ki jih je opravljal 35 let, vse do leta 1943, ko je z izgovorom na starostno onemoglost odpovedal službo okupatorju. Nekaj časa je bil tudi župan občine Planinska vas.

Dne 14. decembra 1944 so mu ustaši požgali domačijo, opustošili čebelnjak in izropali panje. Naenkrat se je znašel na pogorišču brez čebel. Leta 1945 je začel znova čebelariti z dvema rojema. Član čebelarske družine je že od njene ustanovitve.

Dasi je mož že v visoki starosti, je še vedno krepak. Še vedno je poln življenjske sile in vnet za vsak napredek, zlasti za napredek v čebelarstvu. — Ob 55-letnici njegovega muharstva mu čebelarji družine Planina pri Sevnici kličejo: »Jože, še na mnoga leta!«

ZAHVALA

Z občnega zbora Zveze so delegati poslali pozdrave tov. Kraigherju, predsedniku Izvršnega sveta ljudske skupščine LRS. Dne 28. aprila 1955 je Zveza prejela naslednjo zahvalo:

Zvezi čebelarskih društev Slovenije
v Ljubljani

Za poslano pozdravno pismo z Vašega občnega zbora se predsednik Izvršnega sveta tovariš Boris Kraigher najlepše zahvaljuje.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Šef kabineta:
Turk Franjo, l. r.

Naročite se še danes

na našo novo ljudsko knjižno zbirko

KNJIŽNA POLICA

Za mal denar dobite še letos šest kvalitetnih leposlovnih del, vsako z več kot 250 strani obsega. Celotna naročnina za vseh šest knjig znaša v kartonirani, mehki vezavi samo 1200 dinarjev. Za knjige vezane v platno pa 1800 dinarjev. Naročnino lahko plačate v zaporednih mesečnih obrokih po 200 dinarjev

V letošnjem letu prejmejo naročniki naslednje knjige:

1. Ignazio Silone: PRGIŠČE ROBIDNIC
2. Branko Čopić: OGNJENO LETO I. knjiga
3. Branko Čopić: OGNJENO LETO II. knjiga
4. Lev Tolstoj: KOZAKI — HADŽI MURAT
5. Giuseppe Marotta: ZLATO NEAPLJA
6. Nagrajeni izvrlni roman

Prvi dve knjigi prejmejo naročniki takoj, ko nakažejo prvi obrok, ostale pa bodo izhajale v presledkih po dva meseca. Posamezne knjige bodo v knjigarniški prodaji mnogo dražje

Naročilnico pošljite na naslov:

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE
LJUBLJANA, MESTNI TRG 26

TEL.: 20-573, 21-218, 20-171

Vinske kvalitete iz vseh vinorodnih področij Jugoslavije Vam nudi

SLOVENIJA VINO

LJUBLJANA, Frankopanska 11

Prepričajte se o kakovosti naših vin, slivovke, vermutha pa boste vedno cenili naše mnogokrat odlikovano blago

Poslužite se naše trgovine LJUBLJANA, CANKARJEVA 6

Smrekovo lubje

potrebuje usnjarska in taninska industrija, zato ga

Koteks dobro plačuje

Smrekovo lubje ne sme gniti po gozdovih, zato ga po poseku smrekovine pravilno zvijte, posušite, zložite na podklade in dobro pokrijte. Tako spravite tudi lubje drobne smrekovine. Lubje oddajte pri KOTEKSU v njegovih zbiralnicah, kmetijskih združenjih ali njihovih odkupovalcih.

ŽITO

LJUBLJANA, PARMOVA 33/3

PODJETJE ZA NAKUP IN PRODAJO
ŽITA IN MLEVSKIH IZDELKOV

Telefoni: h. c. 39-171, odd. za prosti trg 31-417, direktor 30-877

Kupujemo in prodajamo

vse vrste žita in mlevskih izdelkov, krmil, riža, slame, sena, stročnic itd.

V lastnem laboratoriju analiziramo vse blago proti nizki odškodnini. Poslužujte se te ugodne prilike!

Priporočamo se vsem kupcem in dobaviteljem

DRUSTVA, POZOR!

Vsako društvo mora dobiti za Slov. čebelarja vsaj en oglas. Cena oglasa: celostranski je 30.000 din, polstranski 18.000 din, četrtinka 10.000 din, osminka 7.000 din.

Vsako društvo mora pridobiti vsaj pet novih članov. Cim manj bo neorganiziranih čebelarjev, tem močnejša bo naša organizacija.

Vsako društvo mora odkupiti za začetnike vsaj 10 letnikov Slov. čebelarja 1955. Cena letnika samo 150 din.

Vsako društvo mora pregledati seznam članov in ugotoviti, kateri izmed njih še niso poravnali letošnje naročnine za Slov. čebelarja. Pozove naj jih, da to nemudoma store, sicer jim bomo ustavili pošiljanje lista.

To je najmanj, kar mora storiti vsako društvo, da pride v poštev pri nagradnem tekmovanju. Društva, pokažite, da se zavedate svojih dolžnosti!

PLEMENILNA POSTAJA NA KOPISČU PRI KAMNIKU ZOPET V OBRATU

Na Kopišču pri Kamniku je pričela poslovati plemenilna postaja, ki jo lahko uporabljajo vsi čebelarji brezplačno. Ta plemenilna postaja ustreza vsem pogojem, ima dobrega trotarja ter je izolirana od tujih čebel.

Glavna zadržna zveza LRS je vpeljala za čebelarje iz oddaljenih krajev tedensko enkrat avtomobilsko zvezo s to plemenilno postajo, in sicer vsako soboto z odhodom iz Ljubljane, Čebelarška šola pri GZZ LRS, Miklošičeva 28, dvorišče, ob 9. uri dopoldne, proti povrnitvi stvarnih prevoznih stroškov. Da se čebelar-

jem skrajša potovanje, je poskrbljeno, da lahko izročijo plemenilnike na sedežu Čebelarške šole odgovornemu uslužbencu, ki bo poskrbel za nadaljnjo odpremo. Plemenilniki morajo biti opremljeni z natančnim naslovom. Sprašene matice čebelarji lahko po dogovoru z vodjo prevozov dvignejo zopet v Ljubljani. Čebelarška šola pri GZZ LRS

PRODAMO

44 dobro ohranjenih Dadant-Blattovih panjev na 12 satov z mero 29 × 44 cm. — Sanatorij za tuberkulozo »Pohorski dvor«, Hoče pri Mariboru.

DRUŽINA DOBRAVA-VINTGAR

ima naprodaj kakih 15 s čebelami nasejanih AŽ-panjev in tudi nekaj kranjičev. Cena po dogovoru. — Jože Sodja, čebelar v Dobravi 28.

PRODAM

10 prvovrstnih AŽ-panjev, naseljenih s čebelami. — Ivan Norčič, Kupšinci 35, Murska Sobota.

NAPRODAJ

2 Žnideršičeva panja na 10 satov. Družini močni in zdravi. — Jože Kramar, Maribor, Meljska cesta 2-II.

PRODAM

čebelnjak za 24 AŽ-panjev, 13 panjev s čebeljimi družinami in razen inventar. Cena po dogovoru. — Gustav Lužar, Ljubljana, Domžalska cesta 15.

PRODAM

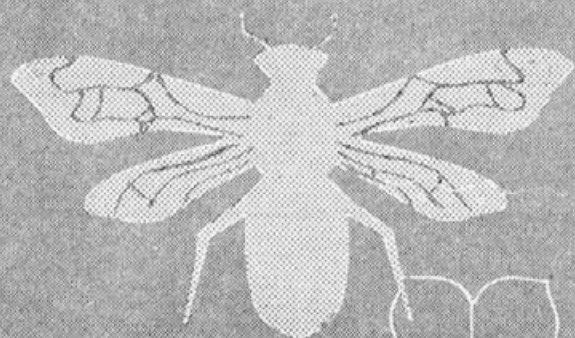
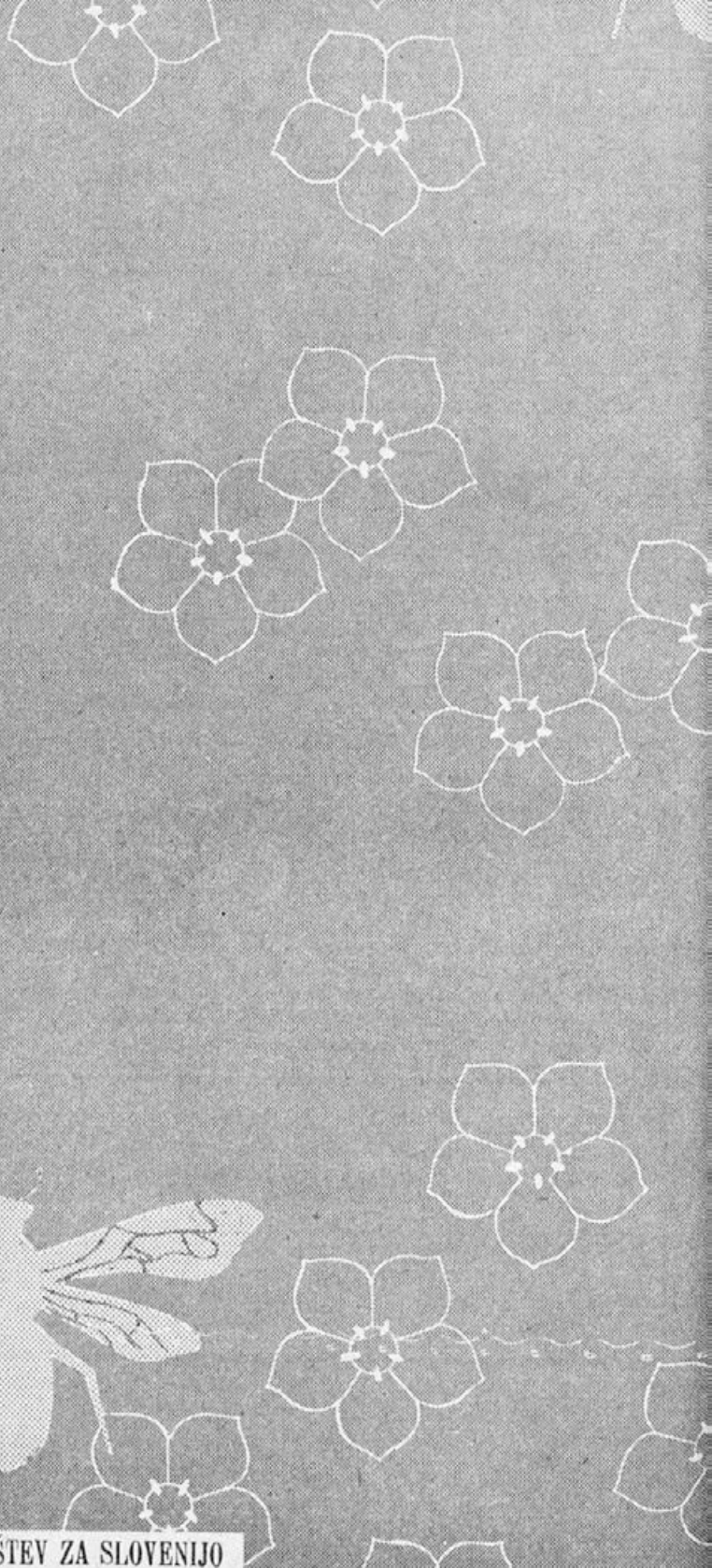
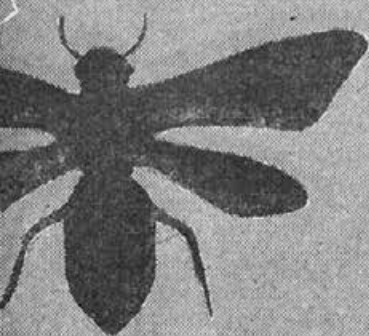
rabljen AŽ-panj brez čebel za 2500 din in nov AŽ-panj brez čebel za 5000 din. Vzajem za zamenjavo tudi čebele. — Ivan Planinšek, Zavrstnik 24, p. Šmartno pri Litiji.

Mlinarji!

Mlinska sita, svilena in žimnata, žična tkanina, pogonski jermeni, usnjeni in gumijasti, šivalni jermenci, vosek za jermene, gurte, peharčki in vijaki, mlinski kamni, naravni in umetni, kašarji vseh dimenzij za izdelovanje prosa, flanela za vrečice, filter tkanina, ščetke za planska sejala, zaponke za vreče, mlinski klepci, motvoz za vreče, sukanec, mlinski stroji, mlinski trierji, itd. Zahtevajte ponudbe!

Trgovsko podjetje »Mlinar« Ljubljana, Resljeva cesta 16

TELEFON 31-526

ZVEZA ČEBELARSKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO